

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Tərtərdə
nəhəng
ilan uşağa
hücum
etdi
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5-6 noyabr 2016-cı il Şənbə № 246 (6567) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Aprel döyüşləri"nin təkrarlanması üçün real zəmin yaranıb

Azərbaycan Silahlı Qüvvələri genişmiqyaslı hərbi təlimlərə start verdi; İrevan danışıqlardan imtina etdi...

yazısı səh.11-də

Musavat deputat qrupunun taleyi-kim haradadır və nə edir?

yazısı səh.4-də

"Şərurlu İsfəndiyar"ın yarımçıq obyektləri... sakinləri cana doydurub

yazısı səh.15-də

Elxan Şahinoğlu:

"Seçkidə Tramp sürprizi ilə də qarşılaşmaq mümkündür"

yazısı səh.9-də

Sabiq nazirdən Ermənistanə xəbərdarlıq

yazısı səh.10-də

WikiLeaksdən Klintonə qarşı növbəti kompromat

yazısı səh.9-də

Banklara "yuxarıdan" dollarla bağlı xəbərdarlıq məktubu

yazısı səh.7-də

Mərkəzi Bank qiymətli kağız hərracına başladı

yazısı səh.13-də

Azərbaycanda bütün məktəblilər planşetlərlə təmin ediləcək

yazısı səh.14-də

Neftin qiyməti 25 dollara qədər düşə bilər

yazısı səh.15-də

Dini qadağalar doğru yoldurmu...

yazısı səh.10-də

Könüllü döyüşçülərin komandiri veteran statusu ala bilmir

yazısı səh.12-də

Bakıdan düşmən və havadarlarına iki mesaj

AZƏRBAYCAN MÜHARİBƏ

HAZIRLIQLARINA BAŞLADI - BÖYÜK TƏLİM

Ermənistan'daki "İsgəndər"lərin Pakistanın analoji raket sistemləri ilə neytrallaşdırma ehtimalı İrevanda təlaş artırır; **erməni hərbi ekspert**: "Azərbaycanın ballistik raketlərə əldə etməsi Rusiyanı və İrانی da narahat etməlidir..."

yazısı səh.8-də

Fərhad Əliyev "mahmudovçuların" istintaqında - şok gəlişmə

Sabiq nazirin xaricdən Azərbaycana gəlib ifadə verəcəyi, Eldar Mahmudovla üzlaşdıriləcəyi iddiaları var; 10 il öncə MTN-də işgencə verilərək xəsarət alan, sonradan isə müəmmali şəkildə intihar edən Əlihüseyn Şalievın ölüm işi yenidən gündəmdə; mərhum memurun ölümündə həbsdəki generalların adları hallanır yazısı səh.5-də

Bakıda qara qəpiyə möhtac olan Ələkbərovun milyardları - Həmid Herişçi yazır

yazısı səh.3-də

Tənzilə Rüstəmxanlı: "Vahid Azərbaycan ideyası ətrafında yaranan təşkilatların çoxu bir-biri ilə mübarizə aparır"

yazısı səh.7-də

İsgəndər Həmidov: "Kəlbəcər girovlarına Milli Qəhrəman adı verilməlidir"

yazısı səh.6-də

Şagirdlərə qarşı kobud hərəkət edən müəllimlər cəzalandırılacaq

Bakı şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi məktəblərdə müəllimlərin şagirdləri cəzalandırması hallarına münasibət bildirib. APA-nın xəbərinə görə, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müdiri Məhəbbət Vəliyeva deyib ki, məktəbdə uşağın təhsil almaq hüququ ilə yanaşı, digər hüquqları da müdafiə olunmalıdır. Onun sözlərinə görə, təhsil naziri tərəfindən 2011-ci ildə müəllimlərin etik davranış qaydaları ilə bağlı müvafiq əmr imzalanıb:

"Həmin qaydalardakı bəndlərdən biri də müəllimlərin davranışında uşaqlara qarşı zorakılıq hərəkətlərinə yol verilməməsidir. Təbii ki, ictimaiyyətin hər bir nümayəndəsi kimi bizim də bu məsələyə münasibətimiz çox sərtir. Nəzarət mexanizminə gəlincə, bununla bağlı məktəb direktorları və digər əməkdaşlarla qaydalara riayət edilməsi ilə bağlı mütəmadi söhbət edirik. İdarə bu kimi halları ciddi nəzarətdə saxlayır. Orta məktəblərdə şagirdlərə qarşı hansısa kobud hərəkət edən müəllimlər inzibati qaydada cəzalandırılacaq".

M.Vəliyeva məktəblərdə valideynlərdən müxtəlif adlar altında pul tələb olunmasına da aydınlıq gətirib. O vurğulayıb ki, idarənin bu məsələdə mövqeyi birmənalıdır. Şagirdlərdən pul yığılmasının yolverilməz olduğunu deyən müdir vurğulayıb ki, idarə tərəfindən direktorlara bununla bağlı tapşırıqlar verilib və bundan sonra da veriləcək:

"Bu istiqamətdə fəaliyyətin məktəb rəhbərliyi tərəfindən keçirilməsinə şübhə ilə yanaşıram, çünki onlar bu məsələnin nə qədər diqqət mərkəzində olduğunu yaxşı bilirlər. Amma bunu da qəbul edirəm ki, bəzi hallarda valideyn komitələrinin sədrləri hansısa tədbiri təşkil etmək üçün pul yığmaq təşəbbüsü göstərir. Bu da valideynlərdən gələn təşəbbüsdür. Lakin yenə də bu məsələyə məktəb rəhbərliyi nəzarət etməlidir. Hesab edirəm ki, narazılıqlar da bu məsələdən qaynaqlanır".

Bu il Bakıdan ən çox İstanbula uçublar

Bu ilin oktyabr ayında Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı 265 min sərnişinə xidmət göstərmiş ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 19 faiz çoxdur.

Bu barədə virtualaz.org-a "Azərbaycan Hava Yolları" QSC-nin (AZAL) mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilir ki, ümumilikdə 2016-cı ilin ötən on ayı ərzində Bakı hava limanı 2,7 milyon sərnişinə xidmət göstərib. Milli aviadaşıcıya 1,7 milyon sərnişin üstünlük verib, o cümlədən AZAL-ın Naxçıvan və Gəncəyə daxili uçuşlarında 468 min sərnişin daşınıb. Bu da ümumi sərnişin dövriyyəsinin 17 faizini və AZAL dövriyyəsinin 27 faizini təşkil edir.

Bu müddət ərzində hava limanının yük terminalları vasitəsilə 12,9 milyon ton yük daşınıb.

Beynəlxalq istiqamətlər üzrə ən çox tələbat əvvəlki kimi Bakıdan İstanbula, Moskva, Dubaya və Kiyevə olub. Xaricə gedən sərnişinlərin ümumi sayının 45 faizi onların payına düşür.

2016-cı ildə "Iraqi Airways", "Fly Baghdad", "ATA Airlines", "Air Cairo", "Komaviatrans" aviaşirkətləri, həmçinin "Pobeda" loukosteri Bakıya uçuşlara başlayıb.

"Qaya Mətbuat Yayımı" MMC!

- **İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:**
- Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;

- Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;

- Tirajımızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan "Yeni Müsavat" - 0.60 AZN
və bundan əlavə 2500 adda yerli və xarici nəşrlər.

- Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.

Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir:
Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22

Professor İlham Rəhimovun İtaliyada növbəti kitabı çap olundu

Azərbaycanın əməkdar hüquqşünası, hüquq elmləri doktoru, professor İlham Rəhimovun Sankt-Peterburq "Yuridiceskiy centr" nəşriyyatı tərəfindən rus dilində çap olunmuş "O npravstvennosti nakazaniya" ("Cəzanın əxlaqiliyi haqqında") adlı növbəti kitabı italyan hüquqşünaslarının təşəbbüsü ilə İtaliyanın Turin şəhərində çap olunub.

İtalyan dilinə tərcümə olunmuş monoqrafiya cəzanın fəlsəfi mahiyyəti haqqında müəllimin "Cinayət və cəza" (M., 2012), "Cinayət və cəzanın fəlsəfəsi" (SPb, 2013) kitablarında ifadə edilmiş düşüncələrinin davamıdır.

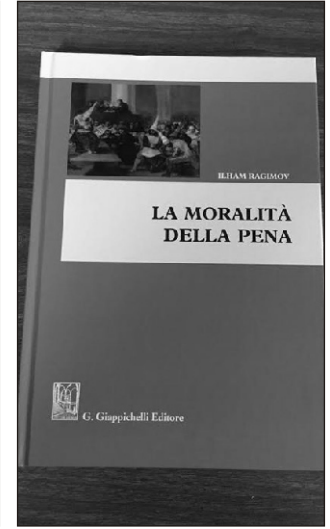
Monoqrafiyada qeyd edilir ki, hüquq elmi yalnız cəzanın formal tərifini verə bilər, bundan artıqna qadir deyil. Bu fenomenin mahiyyəti haqqında

müəllim müəllimə onun əxlaqına müdaxiləyə cəhd etmək, fəlsəfi fikrin hazırladığı kateqoriyalara daxil etmək imkanı verir. Xüsusən əgər söhbət ölüm cəzasından gedirsə, cəza əxlaqıdır? Cəza qisas, qorxutma, psixoloji təsirdirmi? Cəzalandırma əxlaqının əsası nədir? Cəmiyyət cəza yolu ilə qarşısına qoyduğu məqsədlərə çatırmı? Müasir şəraitdə cəzadan imtina etmək mümkündürmü?

Professor İ.Rəhimovun bu maraqlı əsərində cavab verməyə çalışdığı sualların tam olma-yan siyahısı belədir.

Kitab tələbələr, hüquq ali məktəblərinin aspirant və müəllimləri, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, cinayət hüququ sahəsində ixtisaslaşan nəzəriyyəçi və praktiki, eləcə də filosoflar, sosioloqlar, psixoloqlar, cinayət və cəza problemləri ilə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Xatırladaq ki, professor İlham Rəhimovun "Cəzanın əxlaqiliyi haqqında" əsəri italyan dilinə tərcümə olunmuş sayca ikinci kitabıdır.

Bakıda dini ədəbiyyat satışı ilə bağlı reydlər keçirilib

Noyabrın 3-də Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi (DQDK) Daxili İşlər Nazirliyi və digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə Bakı şəhərinin Sabunçu, Nizami, Xətai, Nəsimi və Suraxanı rayonları ərazisində yerləşən dini təyinatlı ədəbiyyatın, habelə mal və məmulatların satışı ilə məşğul olan 9 mağazada daha bir reydlər keçirib.

DQDK-nın mətbuat xidmətindən APA-ya verilən məlumata görə, monitorinqin keçirilməsində məqsəd dini təyinatlı ədəbiyyatların və məmulatların satışı ilə məşğul olan məntəqələrin fəaliyyətinin, həmin ədəbiyyatların istehsal və satışı, eləcə də onların nəzarət markası ilə markalanması ilə bağlı qanunvericiliyin tələblərinə riayət olunub-olunmamasının müəyyənləşdirilməsi olub.

Baxış keçirilən mağazalardan 8-nin ixtisaslaşdırılmış satış məntəqəsi olmadan dini təyinatlı ədəbiyyat, mal və məmulatların satışı ilə məşğul olduğu aşkarlanıb. Bununla yanaşı, içərişində müvafiq rəzilığın olmadığı, nəzarət markası ilə markalanmamış 421 dini təyinatlı ədəbiyyat, 13 ədəd DVD, 5 ədəd CD müəyyən edilərək hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən götürülüb.

Qeyd edilmiş qanun pozuntuları hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən müvafiq qaydada sənədləşdirilib və aşkar edilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı müvafiq araşdırmalar davam etdirilir.

Aralıq dənizində 2 mühaciri gəmisi batıb-239 nəfər həlak olub

Aralıq dənizində mühacirləri aparan iki gəmi batıb. "Trend"-in BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığına istinadən verdiyi məlumata görə, gəmilər Liviya sahillərində batıb. Hadisə nəticəsində 239 mühacirin həlak olduğu bildirilir.

Ermənistan əhalisi 634,7 min nəfər azalıb

Ermənistan əhalisinin sayı açıqlanıb. Ermənistan KİV xəbər verir ki, 2016-cı il oktyabrın 1-nə olan məlumata görə, bu ölkənin 2993900 nəfər sakini var. Məlumata görə, bu ilin ilk 9 ayında Ermənistan əhalisinin sayı 4700 nəfər azalıb. 2016-cı il yanvarın 1-nə Ermənistan əhalisinin sayı isə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 12 min nəfər az olub.

Ümumiyyətlə, 1991-ci ildə müstəqillik əldə etdikdən sonra Ermənistan əhalisinin sayı 634,7 min nəfər azalıb.

Qaradağda qadın özünü qazla boğmaq istəyib

Bakıda intihara cəhd olub. Qaradağ Rayon Polis İdarəsindən APA-ya verilən məlumata görə, hadisə rayonun Qobustan qəsəbəsində qeydə alınıb.

Qəsəbə sakini, 1990-cı il təvəllüdü Samirə Əli qızı Məmmədova yaşadığı evin qapıları qıfıllayaraq təbii qaz xəttini açıb.

O, daha sonra Daxili İşlər Nazirliyinin "102" xidmətinə zəng edərək bu yolla intihara əl atdığına deyib.

Dərhal hadisə yerinə polis əməkdaşlarından ibarət əməliyyat qrupu çıxıb. Qapını sındıraraq evə daxil olan polis əməkdaşları S. Məmmədovanı huşsuz vəziyyətdə aşkar ediblər. O, dərhal xəstəxanaya yerləşdirilib, vəziyyəti normaldır.

Ordumuz irimiq yaşlı təlimlərə başlayır

Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin təsdiq etdiyi plana əsasən, noyabrın 12-dən 18-dək səhra şəraitində qoşunların və silahlıların idarə olunması sisteminin yoxlanılması məqsədilə Silahlı Qüvvələrdə irimiq yaşlı təlimlər keçiriləcək.

Bu barədə APA-ya Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib. Təlimlərə 60 mindən artıq şəxsi heyət, 50-dən çox təyyarə və helikopter, 150-dən artıq tank və zirehli texnika, eləcə də raket və artilleriya qoşunlarının 700-dək sistemi cəlb ediləcək.

20 yaşlı neftçilərin gənc Bakıda dəm qazından həyatını itirdi

Qaradağ rayonunun Lökbatan qəsəbəsindəki evlərdən birində 1996-cı ildə anadan olmuş Neftçala rayonu Aşağı Surra kənd sakini Rəsulov Elvin Rövşən oğlu dəm qazından zəhərlənərək ölüb.

Virtualaz.org saytının Şirvan bürosuna kənd sakinlərinin bildirdiyinə görə, 20 yaşlı Elvin Rəsulov Bakı şəhərindəki tikintilərdə fəhlilik etdiyindən kirayə ev tutubmuş.

Bu gün səhər onun işə gəlmədiyini və telefona cavab vermədiyini gören iş yoldaşları yaşadığı evə baş çəkərək hamamda dəm qazından boğulmuş cəsədini aşkar ediblər.

Elvin Rəsulov hərbi xidmətdən yenicə gəlmişdi və ailənin yeganə oğlu idi.

Faktla bağlı Qaradağ Rayon Prokurorluğunda araşdırmalara başlanılıb.

Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin noyabrın 3-də keçirilən iclasında "Tütün və tütün məmulatı haqqında" Qanuna dəyişiklik edilməsi haqqında layihə müzakirə olunub.

Dəyişikliyə əsasən, tütün məmulatlarının satışında həvəsləndirmə üsulları məhdudlaşdırılır. Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Eldar İbrahimov bildirib ki, layihə Milli Məclisə prezident İlham Əliyev tərəfindən göndərilib. Onun sözlərinə görə, təklif edilən düzəlişlər tütün məmulatlarının insanların sağlamlığına zərərli təsirin qarşısını alınmasına və sağlam həyat tərzinin təminatına yönəldilib. Həmçinin tütün və tütün məmulatının və onun ləvazimatlarının, o cümlədən tənəki çubuqlarının, qəlyanların, elektron siqaretlərin, siqaret kağızlarının, alışqanların reklamı qadağan edilir.

Digər dəyişikliyə əsasən isə tütün və tütün məmulatı istehsalı və ya satışı ilə məşğul olan şəxslər "Reklam haqqında" Qanunun 13.4 və 28-ci maddələrinə uyğun olaraq sponsor ola bilməzlər.

"Siqaretin reklamı qəti qadağan olmalıdır. Xarici ölkələrdə siqaret çəkən və çəkməyən insanların ağciyərlərinin şəklini də qutunun üstünə vururlar. Adam o şəkli, ciyəre baxanda siqaretin qutusunu belə açmaq istəmir". Modern.az-ın məlumatına görə, bu sözləri deputat Mahir Asla-

Deputatdan şok açıqlama: "Orta məktəblərdə qızlar da siqaret çəkir"

Milli Məclis "Tütün və tütün məmulatı haqqında" Qanunu sərtləşdirir

Eldar Quliyev

nov deyib. Deputat "Tütün və tütün məmulatı haqqında" Qanuna edilən dəyişikliyə münasibət bildirərək deyib ki, o, 53 il siqaret çəkib. "Mən özüm 53 il siqaret çəkmişəm. Siqaret mənə o dərəcədə cana yığıdı ki, o vərdisdən uzaqlaşdım. Hətta tütün məhsullarının yığıdını da zəhərlidir. Ona görə də siqaretin reklam olunmasının qarşısını birmənalı şəkildə alınmalıdır".

"Bəzi tələbələr dövlət və özəl ali məktəblərdə siqareti universitetlərin dəhlizlərində çəkirlər. İnanın ki, adamın

ürəyi bulanır". Azvision.az xəbər verir ki, bunu deputat Hüseynbala Mirələmov deyib.

Deputat bildirib ki, televiziyalarda siqaretin reklamının qarşısı alınmalıdır: "Siqaret 2-ci və 3-cü sinifdə oxuyan uşaqlardan başlayaraq qızlarımızın, uşaqlarımızın səhhətini korlayır. Bu gün televiziyalarda siqaretin reklamını elə göstərirlər ki, istər-istəməz çəkməyən adamda da siqaretə maraq yaranır. Televiziyalarda siqaretin reklamının qarşısı alınmalıdır".

O, universitetlərin daxilində siqaret çəkən tələbələrin cərimələnməsinin vacibliyini vurğulayıb: "Əgər biz təqaüdlə dolanan tələbəni ictimai yerlərdə siqaret çəkdiyinə görə cərimə etsək, inanın ki, o, ümumiyyətlə, siqareti də tərgidər".

"Təəssüf ki, son zamanlar orta məktəblərdə qızlar arasında siqaret çəkənlərin sayı çoxalıb". Bunu isə komitə sədrinin müavini Eldar Quliyev deyib. Deputat bildirib ki, Azərbaycanda siqaret çəkən qadınlara sayı artmaqdadır: "Orta məktəblərdə siqaret çəkən qızlar da var. Bu baxımdan, orta məktəblərdə buna qarşı kəskin mübarizə aparılmalıdır. Əvvəllər biz buna Rusiya, MDB, Avropa ölkələrində daha çox rast gəlirdik. İndi Azərbaycanda da qadınlara siqaretə meyilliliyi artır. Bunun qarşısını almaq üçün təkcə biz valideynlər yox, həmçinin orta məktəblərdə də ciddi nəzarət artırılmalıdır".

Layihə Milli Məclisin plenary iclasına tövsiyə olunub.
□ Hazırladı: E.PASASOY

Əbubəkr Əl Bağdadi

Suriyada döyüşən azərbaycanlı İŞİD-çilər həbs olundu

Türkiyənin Kocaeli vilayətində antiterror polisi İŞİD-ə üzv olan 9 xarici ölkə vətəndaşını yaxalayıb. Virtualaz.org xəbər verir ki, onlardan 2-nin canlı bomba kimi hazırlandığı məlum olub. Həbs olunanlar arasında Azərbaycan və Suriya vətəndaşları da var. Hazırda onların dindirilməsi davam edir.

Bu arada isə İŞİD-in nəşr orqanlarında təşkilatın lideri Əbubəkr əl Bağdadiyə məxsus olduğu deyilən səs yazma yayımlanıb.

Lent.az-ın xarici KİV-ə istinadən məlumatına görə, 31 dəqiqəlik səs yazmada İŞİD lideri Ə.Bağdadi Mosul əməliyyatının uğursuz alınacağını deyir: "İslam dövlətinin bu gün apardığı böyük cihad qarşı mübarizələr şiddətlənir. Bu isə bizim inamımızı artırır. Demək, zəfərdən bir addım da irəlidedirik. Xalqımız "Allah düşmənlərinə" qarşı apardığımız bu cihadın zəifləməsinə icazə verməməlidir".

Səs yazmada Türkiyənin də adı anılır. İŞİD lideri təşkilat üzvlərinə çağırış edərək "artıq nifrətinizin alovunu Türkiyə əsgərlərinə boşalda bilərsiniz" deyib.

Səs yazmadakı Türkiyə ilə bağlı digər bölümdə isə "Türkiyə bu gün artıq mənzilinə girdi, cihadınızın hədəflərindən biri halına gəldi. Oranı işğal edin və güvəndə hiss etdiyiniz yerlərə qorxu salın" ifadəsi yer alıb.

Ə.Bağdadi "İnanmayanların gündüzünü gecəyə çevirin, torpaqlarını dağıdın, qanlarını çay kimi axıdın", - deyər çağırış edib.

Səs yazmada "kafir" ifadəsi işlədilən Səudiyyə Ərəbistanına da hücum çağırışı edilir.

Bildirək ki, Bağdadinin sonuncu səs yazması ötən ilin dekabr ayında yayılmışdı. Həmin səs yazmada isə Rusiya hərbi hava hücumlarının və Amerika liderliyindəki koalisiyanın İŞİD-i zəiflətməyi ifadələri yer alırdı.

Qeyd edək ki, İŞİD-in xəlifəliyini elan etdiyi Mosul 2014-cü ilin iyun ayından bu günə kimi təşkilatın qalası sayılır.

Əvəz Zeynallının "hökumətə işləyirlər" açıqlaması aranı qatdı

Siyasi məhbus siyahısı qalmaqalı böyüyür-94 nəfərlik siyahı müəlliflərindən əks düşərgəyə sərt cavab

Siyasi məhbuslarla bağlı hazırlanan 94 və 166 nəfərlik siyahılar ətrafında gedən müzakirələr sönümlənib. Hər iki siyahını hazırlayanların və bu siyahıların tərəfdarlarının bir-birilərinə qarşı olan ittihamları getdikcə artmaqdadır.

Xüsusilə AXCP və Milli Şuranın açıq dəstək verdiyi, Hollandiyada mühacir həyatı yaşayan hüquq müdafiəçisi Leyla Yunusun rəhbərliyi ilə hazırlanmış 166 nəfərlik məhbus siyahısının müdafiə edənlərin qarşı tərəfə ittihamları daha sərtədir. Onlar iddia edirlər ki, 94 nəfərlik siyahı hakimiyyətin maraqlarına xidmət edir və hökumət tərəfindən sifariş əsasında hazırlanıb. Arqument kimi də hakimiyyətin ölkə daxilində siyasi məhbusların artmaması ilə bağlı bu həcmdə məhbusun olması kimi görüntü yaratmaq istəyi göstərilir. Bu ittihamlar L.Yu-

Əvəz Zeynallı

nusun siyahısının tərəfdarlarından olan "Xural" qəzetinin baş redaktoru Əvəz Zeynallının "Yeni Müsavat"a verdiyi son müsahibədə açıq şəkildə səsləndirilmişdi. Baş redaktoru müsahibədə dedikləri günlərlə davam edən gərginliyi daha da artırıb.

94 nəfərlik siyahı müəlliflərindən bəziləri onu sərt şəkildə tənqid edirlər. Ə.Zeynallının öz feysbuq səhifəsində paylaşdığı müsahibəsinin al-

Əsəbəli Mustafayev

tında 94 nəfərlik siyahının müəlliflərindən olan tanınmış vəkili Əsəbəli Mustafayev ona sərt rəy yazıb. **Vəkilin fikirləri bunlardır:** "Məni çox təəccübləndirir ki, peşəkar jurnalist Əvəz bəy verəcəyi müsahibə barədə faktları əvvəlcədən deqiqləşdirmir və nəticədə ölkədə insan hüquqlarının müdafiəsinin avanqardı olan şəxsləri təhqir edən fikirlər yazır. İlk növbədə 94 nəfərlik siyahını hazırlayan qrupun

tərkibinə baxın: İntiqam Əliyev, Rəsul Cəfərov, Anar Məmmədli, Bəşir Süleymanov, Xədicə İsmayıl, Samir Kazımlı, vəkillərdən Fariz Nazımlı, Xəlil Bağirov, Fəxrəddin Mehdiyev, Yalçın İmanov, mən. Bir neçə vəkili də sənədlərin toplanması və qrupa təqdim olunması şəklində iştirak edib. Siyahının qaralama variantı hələ 2 ay qabaq hazırlanmışdır. Lakin həbslərlə bağlı situasiya hər gün dəyişdiyi üçün siyahını elan etmək mümkün olmurdu. Yekun siyahının hazırlanmasında Oqtay Gülləliyev də son günlərə qədər iştirak edirdi. Bizim heç xəbərimiz yox idi ki, o bizim qrupda iştirak etməklə yanaşı, ayrıca siyahının üzərində işləyir. Mən bunu ona görə yazıram ki, Əvəz bəy, guya 166 nəfərlik siyahıdan sonra biz siyahı tutmuşuq məlumatı yalandır. Bizim siyahı çoxdan hazır idi, lakin bəzi mübahisəli məqamlar olduğu üçün yekunlaşdırmaq olmurdu. İndi say barədə. Oqtay bəyin və bəzi şəxslərin rəyi bu idi ki, Nardaran işi üzrə tutulanların hamısı dərhal siyasi məhbus elan olunmalıdır. Əsasən də vəkillər bunun qəti əleyhinə idi. Çünki bu şəxslər barədə bizdə heç bir məlumat, sənəd yox idi. Siyahı isə hüquqi sənəddir və onun hazırlanmasında sənədlərə istinad olunmalıdır. Bu şəxslərin çoxunun vəkilləri yox idi, hökmdən

apelyasiya şikayəti verilməmişdir. Hələ yazmadığım digər məlumatlar da var idi və bütün bunlar haqqında Oqtay bəy məlumatlı idi. Ona görə bu şəxslər monitorinq altında saxlandılar və nəzərdə tutulmuşdur ki, sənədlər toplanmışdır onlar əsas siyahıya salınsın. Əvəz bəy, Siz Oqtay bəydən soruşun ki, neçə nəfərin sənədlərini toplamağı və qrupa təqdim etməyi söz vermişdi və neçəsini təqdim etmişdi. Sabunçudakı hadisələrlə bağlı həbs olunanların 7-nin də apelyasiya instansiyasında müdafiəsini təmənnasız olaraq öz üzərimə götürməyi razılaşdım və Oqtay bəy həmin şəxslərin yaxınları ilə məni calaşdırmağa söz verdi. Sonrası nə oldu, ondan maraqlanmırsınız. Hər kəsin öz siyahısını tərtib etmək hüququ var. Birincisi, digər siyahı müəlliflərinə qarşı kompaniya aparmaq lazım deyil. İkincisi, dəfələrlə deyilib ki, siyahının çoxluğu çox ziyanlıdır. İndi Əvəz bəy, sizin müsahibənizə görə işçi qrupunda olan və sizin yaxşı tanıdığınız bizlər hökumətə işləyirik?"

94 nəfərlik siyahının müəlliflərindən olan REAL hərəkatının idarə heyətinin üzvü Rəsul Cəfərov barələrində olan ittihamlarla bağlı xüsusi bir fikir bildirmək istəmədiyi-

ni qeyd etdi: "Əvəz bəyin müsahibəsini oxudum, kifayət qədər ümumi ifadələrə yer verilməmişdi. Düşünürəm ki, bu iddialara mən cavab verməliyəm. Siyasi məhbuslarla bağlı sənəd bir və ya bir ayın içində hazırlanmış sənəd deyildi. Sənəd oktyabrın 17-də elan olundu. Bu sənədin hazırlanmasına faktiki bir neçə ay əvvəldən başlanılmışdı. Bununla bağlı konkret işçi qrupu olub. Bu qrup görüşlər keçirib, araşdırma aparılıb və yekunda bu siyahı ortaya çıxıb. Bizim sənəd ancaq siyahıdan ibarət deyil. Həm də 105 səhifəlik bir hesabatdır. Həmin hesabatda biz şəxslərin işlərini vermişik. Orada biz həmin şəxsləri nəyə görə siyasi məhbus kimi qələmə verdikimi göstərmişik. Açıq, bizim üçün siyasi məhbusların sayının nə qədər olması o qədər də önəmli deyil. Bizim üçün əsas olan həmin siyasi məhbusların azadlığa çıxmalarına yardımçı olmaqdır. Hazırda bu istiqamətdə müzakirələr daha çox məhbusların sayı, siyahılar arasında yaranan fərqlər üzərində qurulur. Düşünürəm ki, müzakirələri hər kəs həmin məhbusların azadlığa çıxmaları üzərində qurmalıdır. Hər kəsi bu işlə məşğul olmağa dəvət edirəm".

□ Cavansir ABBASLI

Sabiq naziri ən yaxın adamı satdı

“MTN işi” üzrə ilk günlərdən adı Akif Çovdarovla (ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik nazirliyinin idarə rəisi olub, hazırda həbsdədir) qoşa çəkilən, lakin bugünkü azadlıqda qalmığı bacaran Hilal Əsədovun (sabiq nazir Eldar Mahmudovun müavini olub) istintaqa verdiyi sensasion ifadəsi üzə çıxıb.

Hilal Əsədov

Eldar Mahmudov

Eldar Mahmudov ya özünü

vurmalı, ya da qandallanmalıdır

“MTN şefi”nin müavininin şok ifadəsi yayıldı; Hilal Əsədovun dediklərindən aydın olur ki, Akif Çovdarovun dəstəsini birbaşa nazir himayə edib; “Eldar Mahmudov şifahi tapşırıq verirdi”...

“Çovdarov o zaman Antiterror Mərkəzinin 1-ci idarəsinin 1-ci şöbəsinin rəisi idi. O, gördüyü işlərlə bağlı mənə mürüzə edirdi. Çovdarov Səferov qardaşlarını dindirmişdi, onlar elədikləri əməlləri səmimi şəkildə etiraf etmişdilər. Çingiz Əsədovun isə Səferov qardaşları barəsində rəsmi şikayət edib, onları həbs etdirmək niyyəti yox idi. O, yalnız bazarın geri qaytarılmasını istəyirdi. Mən bunların hamısını Eldar Mahmudova mürüzə elədim. Nazir məsələnin ciddi araşdırılmasını istəmişdi”.

Sabiq nazir müavini bir müddət sonra Səferov qardaşları ilə Çingiz Əsədov arasında razılıq yarandığını deyib: “Akif Çovdarovun otağında Səferov qardaşlarından biri Çingiz Əsədovla bazarın geri qaytarılması barədə razılışmış. Mən nə Çingizi, nə də Səferov qardaşlarını tanıyırdım. Bu məsələ ilə bağlı Çovdarov mənə gündəlik mürüzə edirdi. Mürüzələrdən sonra mənə məlum oldu ki, müəyyən məbləğ ödənildikdən sonra Səferov qardaşları bazarı yenidən Çingiz Əsədova satıblar. Bu məsələlərdən sonra bazar Çingizə qaytarılıb”.

H.Əsədov qeyd edib ki, bu söhbətlərdən iki-üç həftə sonra Çingiz Əsədov bazarı satmaq istəyib: “Akif zəng edib bu barədə mənə məlumat verdi. Çovdarova dedim ki, bu məsələni mütləq Eldar Mahmudova mürüzə edəcəyəm. Nazirin yanına getdim, bu barədə məlumat verdim. Eldar Mahmudov bir neçə günə cavab verəcəyini dedi. İki gün sonra nazir razılıq verdi. Eldar Mahmudov dedi ki, halallıqla bazarı alın. Bütün işlər Çovdarova tapşırıldı”.

Hilal Əsədovun yoldaşına yağmalanan bazardan hər ay 15-20 min dollar verilib!

Müavininin təkə Eldar Mahmudovun deyil, özünün

qayınatasının da həbsinə yol açmaq gücündə olan ifadəsi var. H.Əsədov istintaqçılara deyib ki, Səferovlardan alınan bazarın yarısı qayınatasına çatıb: “Payım olsun deyə qayınatam Ənvər Məmmədova bazarın yarısını almağı təklif etdim. Digər yarısını isə Çovdarovun özü həll edəcəkdə. 70 min dollar qayınatama verdim, qalan pulu özü düzəltdi. Bazarın alınmasında rolum ancaq Ənvər Məmmədova pul verməyim olub. Bütün sənədləşdirmə işləri Akif Çovdarov və qayınatam Ənvər Məmmədov arasında aparılıb. Bazar qayınatam və Akif Çovdarovun yaxın adamı Elşən Hüseynova satıldı. Onların hər biri bazarda 50 faiz paya sahib oldular. Bazar hazırda elə Elşən Hüseynov işlədir. 2012-ci ildə qayınatam özünə düşən payı yoldaşım Nüşabəyə verib. Bazarın alqı-satqısı, ada keçirilməsi 2005-ci ilin sonu, 2006-cı ilin əvvəllərində oldu. Bunların heç birində mən iştirak etməmişəm. Hər ay Ənvər Məmmədov Nüşabəyə 15-20 min dollar pul verirdi”.

Müstəntiqlərin suallarını cavablandıraraq Hilal Əsədov bazarın Akif Çovdarov tərəfindən zorla alınmasından xəbərsiz olduğunu deyib. H.Əsədov əlavə edib ki, hazırda bazarın 50 faizi arvadı Nüşabə Əsədovaya məxsusdur, qalan 50 faizi isə Akif Çovdarovun qızı Aida Qasımovanın adındadır.

Qeyd edək ki, vaxtilə bazarın sahibi olmuş sahibkar Salman Qürbət oğlu Səferov əmlakının əlindən necə qəsb edilməsi haqda bir müddət əvvəl “Yeni Müsavat” qəzetinə danışmış. (http://musavat.com/mobile/olke/mtn-generallarinin-vosmoy-bazari-emeliyyatinin-yeni-shok-detallari-qarshi-terefden-ilginc-achiqlamalar_384679.html)

S.Səferovun söylədikləri general Hilal Əsədovun bazarın guya halallıqla alınması

haqda ifadələrini təkrir edir. Qeyd etdiyimiz kimi, Hilal Əsədovun adı həmişə Akif Çovdarovla qoşa çəkilib. Təkcə “8-ci kilometr” bazarının bir hissəsinin deyil, “Karvansaray” ticarət mərkəzinin bütövlükdə sahiblərinin əlindən alınması əməliyyatı da bu cütlüyün birbaşa iştirakı ilə həyata keçirilib. Zərərçəkən tərəflərin danışıqları hekayələrdə Hilal Əsədovun adı qırmızı xətlə keçir. Məsələn, “Yeni Müsavat”ın 11 noyabr 2015-ci il tarixli sayında “MTN generalı 20 milyonluq “Karvansaray”ı necə ələ keçiriblər...” sərəlvəli yazı dərc olunub. (http://musavat.com/news/gundem/mtn-generallari-20-milyonluq-karvansarayı-necə-ələ-keçiribler_304414.html)

Həmin yazıda 2012-ci ilə kimi “Karvansaray” ticarət mərkəzində payı olmuş Elşən Kərəm oğlu bildirir ki, “Karvansaray”ı onlardan MTN generalı Akif Çovdarov və Hilal Əsədov alıb. Həmin yazıdan sitat: “Bizim MMC-nin rəhbərini Akif Çovdarov yanına çağıraraq təhqir edir, söyürdü. Növbəti gün də Hilal Əsədov bunu təkrar edirdi...”

MTN-də ötən ilin oktyabrında baş tutan qəfil əməliyyatdan sonra hər kəs A.Çovdarovla yanaşı Hilal Əsədovun da qandallanacağını gözləyirdi. Belə görünür ki, H.Əsədov vaxtında vəziyyəti “düzgün” qiymətləndirə bilib və general lompaslı ağı kostyumunun yaxalığındakı qara ləkələri ifadələri ilə yumağa qərar verib.

Bu ifadədən sonra ortaya çıxan nəticə budur: Müavini, ən yaxın adamı Eldar Mahmudovu ilk fürsətdə satıb və cinayətləri onun tapşırığı və nəzarəti ilə həyata keçirdiklərini etiraf edib. Bundan sonra Eldar Mahmudov ya özünü vurmalı, ya da qandallanmalıdır...

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Çovdarovun əlində gizli çəkilən intim videolar olub - “Elit” hoteldə əməliyyatın təfərrüatı

MTN generalı pul ələ keçirmək üçün keçirilən əməliyyatda xüsusi təyinatlılardan istifadə edib

Ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN) Energetika və Nəqliyyat Sahələrində Nəzarət Baş İdarəsinin həbsdə olan sabiq rəisi Akif Çovdarovun cinayət işi üzrə yeni detallar üzə çıxmaqdadır. A.Çovdarovun cinayət dosyesindən daha bir epizod haqda məlumatları apa.az yayıb.

Sayı yazır ki, istintaqla müəyyən edilib ki, A.Çovdarov cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxslərdən Səlim Məmmədovla birgə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan Neman Kərimovun külli miqdarda pul vəsaitini ələ keçirmək üçün onu və yaxın qohumu Elvin Mövsümovu azadlıqdan məhrum edib. N.Kərimov və E.Mövsümov Binəqədi rayonunda yerləşən “Elit” hotelində olduqları vaxt dəstə üzvü Səlim Məmmədov xüsusi təyinatlılardan istifadə etməklə odlu silahlı oraya basqın edərək adları çəkilən şəxsləri zorla MTN-ə gətirib.

A.Çovdarov onları 10 saat ərzində xidməti otaqlarda saxlamaqla qanunsuz azadlıqdan məhrum edib. O, N.Kərimovun yaxın münasibətdə olduğu Sevinc Rüstəmovadan aldığı 20 min manatı qaytarmamasını bəhanə edərək, sidik nümunələri götürərək guya narkotik vasitələrin istifadəçiləri olduqlarını iddia edərək barəsində cinayət işi başlanılacağı, həbs ediləcəyi, rüsvayedic məlumatların yayılacağı ilə hədələyib.

A.Çovdarov onlardan 80 min manat məbləğində pul tələb edib. Həmin gün tutulanların yaxınları həmin məbləği veriblər. A.Çovdarov həmin pulun 20 min manatını Sevinc Rüstəmovaya borcunun ödənişi kimi verib. Qalan 60 min manatını isə mənimsəyiblər.

Yada salmaq ki, bir müddət əvvəl “Şərq-Qərb” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Ərəstun Oruçlu Eldar Mahmudovun əlində 2800 seks videosunun olduğunu açıqlamışdı.

Sabiq təhlükəsizlik zabiti İlham İsmayıl moderator.az-a deyib ki, A.Çovdarovun bu kimi əməliyyatlarda qadınlardan istifadə etməsinin dövlətin təhlükəsizliyinə zərər qədər aidiyyəti olmayıb: “Əgər “istifadə olunan qadınlar” heç qətən istintaqa cəlb olunursa, deməli, onlar bildiyimiz klassik məxfi əməkdaşlar deyil. Onlar Çovdarovun şəxsi məqsədləri, özəl həyatı üçün istifadə etdikləri, şantaj alətləridir, bəlkə də qurbanlardır. Qadınlar xüsusi xidmət orqanlarında tarixən olub, var və olacaq. Qadınları xarici kəşfiyyata əməliyyat işçisi və ya agent kimi cəlb etmək çətin və yorucu proses olsa da, nəticələri çox vaxt uğurlu olub. Lazım olan informasiyanı qadınlardan yaxşı kim ala bilər ki? Müasir dünyamızda ABŞ, İsrail xüsusi xidmət orqanları məxfi əməkdaş kimi qadınlardan geniş istifadə edirlər. Böyük Britaniyanın kəşfiyyat orqanı MI-6-da, əks kəşfiyyatı təşkil edən MI-5-də kadr əməkdaşların 40 faizi qadınlardır. Bu geniş mövzudur, sadəcə, həyatdan götürülmüş, bizlərə tanış olan iki filmdən epizodu xatırlayaq. “Uzaq sahillərdə” filmində Anjelika alman zabitanın filmin başlama saatını məhz qadın cazibədarlığını istifadə etməklə öyrənir. “Baharın on yeddi anı”ndakı Ket xaricdə təhlükəli şəraitdə radist kimi fəaliyyət göstərir. Çovdarovun nə kəşfiyyata, nə əks-kəşfiyyata heç bir aidiyyəti yoxdur ki, hələ bir dövlət təhlükəsizliyini təmin etmək üçün yeri gələndə qadınlardan da istifadə etsin. O, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, şəxsi məqsədləri, özəl intim həyatı və şantaj aləti kimi onlardan istifadə edə bilər”.

□ E.HÜSEYNOV

Hazırda həbsdə olan jam.az saytının baş redaktoru Fikrət Fərəməzoğlunun ailəsinin İran səfirliyinə sığınması barədə xəbər vermişdik. Jurnalistin ailəsi artıq səfirliyin nəzarətindədir. Doğrudur, səfirliyin təşkil etdiyi evdə yerləşməsələr də, Fərəməzoğlu ailəsi öz evində səfirlik tərəfindən mühafizə olunur.

Bundan başqa, bəzi saytlarda F.Fərəməzoğlunun həyat yoldaşı Faiqə Nosrati haqqında qeyri-etik xəbərlər dərc ediblər ki, bu da qarşı tərəfdə ciddi narazılıq doğurub. F.Nosrati "Yeni Müsavat"a açıqlamasında vətəndaşı olduğu İran səfirliyinə sığınmasının səbəblərini açıqladı: "Belə iyrenc hadisələri yaşayacağımı bilmirdim, zənn edirdim ki, adi təhdidlərdir. Amma işin ən pik nöqtəsinə gəldik. Barəmdə əxlaqsız xəbərlər paylaşıldı. Səfirliyə müraciət etməyə məcbur qaldım. Mənə dedilər ki, sənə ev ayırıq, orada yaşayarsan. Fikrətin məsələsi tam aydınlaşana qədər. Səfirliyə xəbər verdim ki, noyabrın 3-də onların ayırıcıları evə gələcəm. Amma sonradan fikrimi dəyişdim və səfirliyə məlumat verdim ki, öz evimdə qalırım, siz mənim evimi qoruyun. Onlar

da bununla razılaşıdılar. Ona görə evimi tərk etmədim ki, sonradan evdə adam olmayanda gəlib kamera, dinləmə quraşdırırlar. Sonra isə şəxsi həyatıma aid şeylər paylaşdılar. Səfirlikdən xahiş etdim ki, kolidora kamera quraşdırsınlar. 24 saat da evimiz mühafizə altında olacaq. İstəmirəm səfirliyin evində yaşamaq. Əvvəl deyilirdi ki, Fikrət rüşvət alarkən həbs olunub. Amma indi sübut olundu ki, həyat yoldaşım yazdığı yazılara görə həbs edilib. Bizi ləkələmək istədilər, amma alınmadı. Belə əxlaqsız xəbər yayan saytlar pula görə hər şeylərini satanlardır. Bu saytlar Fikrət həbs olunandan bu günə qədər onun barəsində bir xəbər belə yazmayıblar. Aydırdır ki, o saytlara müəyyən məbləğdə vəsait verilib, bu xəbəri yaymaq üçün. Vəkil baş verənlər barədə şikayət hazırlayıb, prokurorluğa təqdim edəcək. Bir qadının başına necə oyun açılabilir ki? İkinci mərhələdə belə iyrenc xəbəri yayırlar. Bu hərəkəti edən şəxslər məsuliyyətə cəlb olunmalıdırlar. Onlar bildirirlər ki, haker hücumuna məruz qalıblar. Həmin məlumatları bir müddət yayıblar. Bunun screenlərini etmişik. Fikrət böyle

Həbsdəki jurnalistin xanımının İran səfirliyinə sığınması təsdiqləndi

Fikrət Fərəməzoğlunun ailəsini səfirlik mühafizə edir; jurnalistin həyat yoldaşı barəsində xoşagəlməz xəbərləri kimlər yayıb?

Fikrət Fərəməzoğlu

layıb, prokurorluğa təqdim edəcək. Bir qadının başına necə oyun açılabilir ki? İkinci mərhələdə belə iyrenc xəbəri yayırlar. Bu hərəkəti edən şəxslər məsuliyyətə cəlb olunmalıdırlar. Onlar bildirirlər ki, haker hücumuna məruz qalıblar. Həmin məlumatları bir müddət yayıblar. Bunun screenlərini etmişik. Fikrət böyle

məsləhətləşəcəm. Bu barədə məhkəməyə müraciət etmək fikrimiz var. Əxlaq sığmayan qeyri-etik ifadələr işlədilib. Təəssüf edirəm ki, hüquq-mühafizə orqanları vəkilə təsir etmək üçün belə imkanlara əl atırlar. Bu şeylər davam edəcək. Ona görə də evdən bayıra çıxanda da səfirliyin əməkdaşı məni mühafizə edəcək".

Faiqə Nosrati: "Hər dəqiqə səfirlik başımızın üstündədir"

Jurnalistin həyat yoldaşı xarici ölkələrin birindən siyasi sığınacaq istəmək fikrində olmadığını da söylədi: "Bu barədə heç vaxt düşünmək belə istəməmişəm. Yoldaşımı heç vaxt həbsdə tərk qoymaram. Ömrü boyu həyat yoldaşımı həbsxanada saxlasalar belə, onu tərk qoyub ölkədən getməyərəm. Fikrət azadlığa çıxandan sonra onun məsləhəti ilə harasa gedə bilərik. Fikrət həbs olduğu andan səfirliyə müraciət etmişdim. O zamanlar təhdid olunmuşdum. O zamandan səfirliklə əlaqəm var idi. Hər dəqiqə səfirlik başımızın üstündədir. Bunları biliblə-niyə belə hərəkətlər edirlər, hələ də anlamıram".

F.Fərəməzoğlunun vəkili Elçin Sadıqovun təqib olun-

masını iddia edən jurnalist xanımı bunu yolverilməz hesab edir: "Bütün səlahiyyətli orqanlardan, o cümlədən ölkə başçısından xahiş odur ki, bu məsələni dərhal araşdırıb, son qoyulmasına göstəriş versinlər".

Xatırladaq ki, Fikrət Fərəməzoğlu barəsində 2016-cı il iyulun 2-də Nərimanov Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə 3 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Jurnalist Cınayət Məcəlləsinin 182-ci (hədə-qorxu ilə pul tələb etmədə) maddəsi ilə təqsirləndirilir. O, Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Mütəşəkkil Cınayətkarlıqla Mübarizə İdarəsində saxlanılır.

□ Cavansir ABBASLI

"Sərhədsiz Reportyorlar"ın hesabatı: "sərhədi" keçir, yoxsa...

"Sərhədsiz Reportyorlar" hüquq-müdafiə təşkilatı noyabrın 2-də 2016-cı il üçün hesabatını açıqlayıb ki, 35 dövlət və hökumət başçısının, o cümlədən Azərbaycanın dövlət rəhbərinin adı da neqativ planda çəkilib.

Sənəddə iddia olunur ki, ötən il ən çox Türkiyədə vəziyyət pisləşib, burada kütləvi repressiyalar dalğası davam edir və ən azı 130 jurnalist həbsdədir, 140-dan çox KİV bağlanıb. Hakimiyyət, demək olar ki, ölkənin bütün mətbuat məkanına nəzarət edir. ("Turan") "Ötən ildən hakimiyyət xaricdə sığınacaq almış jurnalistlərin qohumlarının təqibi ilə bağlı yeni mətdolər tətbiq edir. Hazırda Azərbaycanda 8 jurnalist və blogger həbsdədir, onlarla KİV nümayəndəsi isə təqiblərdən xaricdə gizlənmək məcburiyyətindədir. 2015-ci ilə müqayisədə Azərbaycan dünyada mətbuat azadlığı reytingində 162-ci yerdən 163-cü yere düşüb" - hesabatda bildirilir. Qeyd edək ki, ümumilikdə siyahıda 180 ölkədən bəhs olunur. Ən azad mətbuat Finlandiya və Niderlandda, ən qeyri-azad mətbuat isə Eritreya və Şimali Koreyadadır. Mətbuat azadlığının səviyyəsinə görə Gürcüstan 64-cü, Ermənistan isə 74-cü yerdə göstərilir. Azərbaycanda isə bu hesabatda münasibət birmənalı deyil.

"Dost və düşmən kateqori-

Arif Əliyev:
"Hələ mən görməmişəm ki, düşmən siyahıları hansısa bir ölkənin rəhbərliyinə və yaxud siyasi elitasına müsbət təsir göstərsin"

yalan, fikrimcə, bütövlükdə ayrı-ayrı ölkələrdə və müxtəlif səviyyələrdə artıq media elementi olmaqdan başqa, həm də siyasi elementdir. Ona görə də mən bunu bir o qədər də uğurlu kateqoriya hesab etmirəm". Bu fikirlər isə "Yeni Nəsil" Jurnalistlər Birliyinin sədri Arif Əliyevə məxsusdur. A.Əliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, medianın məqsədi həm də vəziyyəti dəyişmək, yaxşılaş-

Zahid Oruc:
"Siyasi elitaların qəddarlığından danışanlar "Wikileaks"ın banisi Culian Asancı raketlə partlatmağı təklif edən hökumətləri "dünyanın ən azad ölkələri" sırasına qoyurlar"

dırmaqdır. "Hələ mən görməmişəm ki, düşmən siyahıları hansısa bir ölkənin rəhbərliyinə və yaxud siyasi elitasına müsbət təsir göstərsin. Ona görə də mən bu kateqoriyanı daha çox siyasi hesab edirəm. Bu, əlbəttə, bir media faktorudur, amma eyni zamanda burada, əlbəttə, bir siyasət də var. Amma əgər söhbət Azərbaycanda medianın vəziyyətini qiymətləndirməkdən gedirsə, mən bu fikir-

dəyem ki, Azərbaycanda medianın vəziyyəti Avropa ölkələri arasında ən pis göstəricilərdən biridir. O mənada bu faktla razıyam. Xoşagəlməz bir səhnə mövcuddur" deyər, A.Əliyev əlavə etdi.

A.Əliyev güman etmir ki, belə hesabatların hazırlanması zamanı "Sərhədsiz Reportyor"ın mövqeyinə təsir edən kənar amillər olur: "Söhbətlər var ki, ermənilərdir, ya nələrdir, bu, çox səviyyəsi söhbətlərdir. Hansı təşkilat ki, bir az xoşagəlməz bəyanat verir, biz dərhal onu erməniyə calayırıq ki, "Azərbaycana təsir etmək istəyir" və s. Dünya çapında Azərbaycan ele mühim rol oynamır ki, ona təsir etmək üçün bu qədər böyük həngəmlər yaradılsın. Sadəcə, hər təşkilatın özünün prinsipləri var. Təbii ki, istənilən təşkilata müəyyən təsirlər mövcuddur. Amma mən bilirəm ki, onlar öz siyahılarını, araşdırmalarını bütün ölkələr üçün ümumi prinsiplər əsasında aparırlar və xoşumuz gəlsə də, gəlməsə də, çox sanballı təşkilatlardandır".

Ortaya sual çıxır, əgər bu təşkilat obyektivdirsə, o halda Ermənistanın adı niyə siyahıdan kənar qalıb ki, erməni mediası Türkiyə və Azərbaycanın adını sevincək xəbər başlıqlarına çıxarıb və bu iki türk dövlətinə qarşı təbliğat aparmaq şansı qazanıb? Qan tökməklə hakimiyyətə gəlmiş Sərkisyanın ölkəsində vəziyyət bu qədərmi idealdır? A.Əliyev: "Yox, Ermənistanda vəziyyət ideal deyil. Amma Ermənistan-

da medianın vəziyyəti və hakimiyyətin media siyasəti Azərbaycan qat-qat yumşaqdır. Orda jurnalistlərin sərbəst fəaliyyət göstərməsinə imkanlar daha genişdir. Mən təəssüflənirəm ki, Azərbaycan mediası Qafqazdakı apancı rolunu artıq 2000-ci illərin əvvəlindən itirib".

Deputat, Milli Məclisin Təhlükəsizlik, müdafiə və korrupsiya məsələləri komitəsinin üzvü Zahid Oruc isə təşkilatın hesabatını tam qərəzli sayır: "Azərbaycanda mətbuatın azadlığını müəyyənəşdirmək üçün beynəlxalq hesabatları mötəbər mənbə kimi qəbul etməyin özü həmin hücumlara legitimlik qazandırmaq demək olardı. ATƏT-in komissarı Dünya Miyatoviç də daxil böyük bir dəstə "ekspertlər şuraları" şəklində uzun illərdi sovet çinovniklərinə bənzər bir formada Azərbaycanı hədələməklə məşğuldurlar. Lakin özləri ən kiçik tənqidlərə dözsüzlük göstərir və xəfiyyə orqanlarının təmsilçiləri kimi yalnız xüsusi seçilmiş mənbələrlə işləməyə öyrəşiblər. Halbuki bir ölkədə internetin elçatılığınə nəzərə və sosial medianın bütün digər KİV sektorunu üstələdiyinə rəğmən mediaya basqıdan və azad sözün meydanının daraldılmasından danışmaq qərəzçilikdir, xüsusi məqsədlər güdür və siyasi sifarişlərdən qaynaqlanır. SSRİ dövründə ideoloji basmaqəliblərlə işləyən qurumların təcrübəsi bir sıra beynəlxalq təşkilatların fəaliyyətində hələ də özünü qabarıq göstərməkdədir".

Z.Oruc "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanda hakimiyyət orqanlarının mətbuata münasibətini bir neçə jurnalistin haqları üzərindən çözmək olmaz: "Dünyada elə bir ölkə yoxdur ki, informasiya vasitələri üzərində

xüsusi siyasət yürütməsin. Dövlət sirlərinə münasibət, hərbi təhlükəsizlik maraqları və müharibə şəraitinin tələbləri, həmçinin son illər global təhlükəyə çevrilmiş etnik-millidini ekstremizmlə bağlı təhlükələr hakimiyyət orqanları ilə mətbuat arasında çoxsaylı problemləri meydana çıxarıb. Milli mənafeələr hüquqi cəmiyyət quruluşunun gerçəkliyi ilə qarşılıqlı ziddiyyətdə və çarpışma vəziyyətində qalıb. Ona görə də dünyada kəşfiyyət orqanlarının ən böyük silahlı kanalı təəssüf ki, informasiya vasitələridir. Media ictimai fikri formalaşdırın vasitə olmaqdan çıxaraq casus və bəzəkələrinin maraq dairəsinə daxil olub. Azərbaycanda dövlət-media münasibətlərinin uğurlu inkişafına və yaxşı əməkdaşlıq tarixinə heç bir yer ayırmadan narkokartellərin və ya terrorçuların adı yer alan siyahılarda 162 ölkəni və bizi qaralamaq həmin hesabatları tərtib edənlərin cinayətkar maraqlarından başqa bir şey deyil. Hər halda, siyasi elitaların qəddarlığından danışanlar "Wikileaks"ın banisi Culian Asancı pilotsuz raketlə partlatmağı təklif edən hökumətləri "dünyanın ən azad ölkələri" sırasına qoyurlar. Görünür, demokratik rejimlərdə amansızlıqla öldürülmək həbs olunmaqdan daha yüngül cinayətdir. Azadlığın ən yüksək həddi olaraq təhqir hüququnun və hər kəsi mühakimə etmək səlahiyyətini hökm sürdüüyü bir cəmiyyəti "qeyri-azad" adlandıranlar müxtəlif qanlı inqilablar törətdikləri ölkələrdə fərqli mövqeyi ilə seçilən media quruluşlarına qarşı basqıları, qətlə yetirilən jurnalistləri nədən görmürlər? Yoxsa azadlıq ancaq qərbpərəstliklə ölçülür?"

□ Cavid TURAN

Sözləri mənim, musiqisi hökumətin

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Avstraliyada təzəlikcə bir qalmaqal qopmuşdu, özü də it üstündə. Sən demə, orda ştatlardan birinin türmə naziri iki it saxlayır, şəhərdən bağ evinə qədər məsafə isə 100 kilometrə yaxındır, bir neçə dəfə nazir sürücüsünə tapşırıb ki, itləri maşına qoyub bağa aparsın. Maşın nazirin xidməti maşını olduğundan camaat, mətbuat, siyasi aləm qarışıb bir-birinə. Tələb edirlər ki, nazir istefa verməlidir, çünki dövlət avtomobilində şəxsi itini daşıdırdır.

Belə söhbətləri oxuyanda adam it olub hüzmək istəyir. Sən bunların dər-dərinə bax... Gör camaat hansı "problemlərlə" uğraşır, biz nələr... Ötən əsrdəki bir teletəməşədə Hacıbaba Bağirovun qəhrəmanı deyirdi: "Nöş belə oldu, çibuş?" Axı prinsipçə, Avstraliya da Azərbaycan kimi bir yerdir, hələ qlobusda təpəsi aşağı dayanıblar, bizə baxanda çətinlikləri çoxdur.

Elə həmin gün bizim mediada başqa it xəbəri var idi: Bərdədə it boğuşdurmaq üzrə Azərbaycan çempionatı keçirilmişdir, Bozdar Toplanı boğmuşdur.

Fərq, bax, bundan yararır: onlar naziri iti dövlət maşınına mindirdiyi üçün boğazlayır, biz isə it boğuşdurmaqdan ləzzət alırıq.

BDU-da bir professor var, gələcəyin jurnalistlərini istehsal etmək üzrə, türkün sözü, görevlidir. Keçən il Bakıda Avropa oyunları məzhəkəsi düzəldiləndə belə yazmışdı: "Bu oyunların təntənəli açılış mərasimində sevinməyənlərin damarlarından azərbaycanlı qanı axmır". İndi buna nə deyəsən? Belələrinin stanoklarından çıxan məhsullar ölkəni hara aparır? Uzun sözün qısa, həmin bu professor təzəlikcə müəllimlərin kitab oxumadığından gileyilmişdi. Deyir, gerek müəllimlər çoxlu bədii kitab oxusun, uşaqlara da oxutdursun, millətimiz aydınlığa çıxsın, hurreyy! Sən oxuyub camaatın qan analizi ilə məşğul olursansa, o biri müəllimlər oxumasa yaxşıdır. Kasıbcılığımızı edirik birtəhər, imkan verin yaşayaq. Kitab oxusalar seçki saxtakarlığını, yaltacılığını, yalançılığını bədii üsullarla edəcəklər.

O biri yanda AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutu adlı karikatur qurum iclas keçirdir və qərara alırlar ki, institutda... manisçilik üzrə şöbə düzəldilsin, ən güclü mahnılarından biri "Kişidi bu, kişidi bu, nənənin kişimidir bu" olan nəğməkar-şairi də ora müdir qoysunlar. Bəh-bəh... Nə günlərə qaldın, Azərbaycan, öz cəzandır çək... Hərçənd Bob Dilan Nobel alıbsa, bizim manisların ədəbiyyat institutuna axışmasına niyə pis baxaqsın? Yadıma Nüsret Kəsəmənlinin bir şeiri düşdü, orda kor dişini çəkdirəndə gözü açııldı, bundan sonra bütün korlar diş həkiminə axışdı.

Üstəlik, hara baxsan, manisliqlə doludur. Azərbaycanda nə iş görsən, nə düzəltəsən mahnı alınır. Nəğməkar ölkəyik. Prokuror mahnı yazır, nazir mahnı yazır, general qaval oynadır, canım sənə desin, gömrükçü mahnı qayırır və sairə. Hətta bir ara dünyanın ən bərkgedən universitetinə uşaq göndərdik, oxuyub gəldi, başladı mahnı oxumağa. Elə bil Oksforda, Harvarda deyil, Bülbül adına orta ixtisas məktəbinə uşaq göndərsən. Qardaş, nə qədər mahnı oxumaq olar? Azərbaycanın adını axırda dəyişib "Osəsbaycan" qoyacaqlar. Özü də nə sirdirsə, oxuyanın da hamısı bir ağız oxuyub özünü tutandan sonra boğazı piylənir, başlayır xoruz buraxmağa. Hamı oxuyur, di gəl qulaq asmağa mahnı yoxdur. Yapıştların mənəvi babası Brejnev müəllimin adından bir söz yazırdılar: "Çörək olarsa, mahnı da olar". Cəlal əmidən sonra buğda sortlarında yüngülvari problem yaşasaq da indi, göz dəyməsin, çörək var. Ye, oxu. Müsiqişünas Firudin Şuşinskiyin bir müğənni haqda dediyi söz yadıma düşdü: "Zəngülə vura bilmir, səsi salır çənəsinə, elə bil Qala qoyunu gövşəyir".

Yəqin Avstraliyadan başlayan yazının qoyunla bitməsi də təsadüf deyildir. Hərçənd bizdə yanlış təsəvvür var ki, dünyada ən çox qoyun Avstraliyadadır. Yazım bilirsiniz, bu düz fakt deyil. Ən çox qoyun Argentinada yaşayır.

İran və Ermənistan arasındakı qaz sövdələşməsi ilə bağlı proses yenidən canlanıb. Noyabrın 2-də Ermənistanın enerji infrastrukturunu və təbii ehtiyatlar nazirinin müavini Ayka Arutyunyan Tehrana səfər edib.

"Yeni Musavat" Ermənistan mediasına istinadən xəbər verir ki, nazir müavini səfəri çərçivəsində İranın neft və qaz ixracı milli kompaniyasının icraçı direktoru ilə görüşüb. Görüşdə İran qazının alışı-satışı, Ermənistan ərazisindən üçüncü ölkəyə tranziti ilə əlaqədar məsələlər müzakirə olunub. Ermənistanın Energetika Nazirliyinin mətbuat xidmətinin yaydığı məlumatda bildirilir ki, danışıqlar əsnasında tərəflər təbii qazın tranziti və alışı-satışını nəzərdə tutan yekun memorandumu parafalayblar. "Yaxın zamanlarda sənəd imzalanmaq üçün təqdim olunacaq"-rəsmi məlumatda deyilir.

Qeyd edək ki, Ermənistan İrandan alacağı böyük həcmdə təbii yanacaqın idxalı və ötürülməsi məqsədilə "Enerjiimpeks" kompaniyasını yaradıb. Hazırda Ermənistan təbii qazın bir hissəsini Rusiyadan Gürcüstan ərazisi vasitəsilə alır. Ermənistanı müəyyən qədər qaz ehtiyatları ilə təmin edən müsəlman İran dövləti son anlaşmaya əsasən, işğalçı ölkəyə 20 il ərzində 36 milyard kubmetr qaz ixrac edəcək. Hətta ixracın həcmi 47 milyarda qədər artırılması da istisna edilmir.

Heç şübhə yoxdur ki, Ermənistan qaz idxalını artırmaqla həm də Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərini də təbii qazla təmin etməyi planlaşdırır. Bir sıra yaşayış məntəqələrinə inanılmaz dərəcədə olsa, qaz xətləri çəkilib və işğalçı və separatçılığın stimullaşdırılmasında çox təəsşüf ki, Azərbaycanın müsəlman qonşusu da iştirak edir.

Eyni zamanda müxtəlif kombinasiyalar qurmaqla qazanmağa çalışan işğalçı Ermənistan İranla anlaşma imzalamaya hazırlaşdığı ərəfədə Tiflislə də qaz danışıqlarına başlamağa qərar verib. Ermənistan mətbuatı xəbər verir ki, İrəvan Rusiya qazının Gürcüstandan keçən hissəsinə görə tətbiq olunan tariflərin aşağı salınması məqsədilə Tiflislə danışıqlara başlayıb. Bu xəbəri "Qazprom-Ermənistan" kompaniyası da təsdiqləyib. İranla qaz anlaşmasından sonra Ermənistan Rusiya qazına artıq "ikinci dərəcəli" məsələ kimi baxmağa başlayıb və vəziyyətdən istifadə edərkən daha ucuz mavi yanacaq almağa çalışır. İndi Tiflisin İrəvana hansı cavabı verəcəyi çox maraqlıdır.

Düzdür, ən ağır dövrlərdə Azərbaycanın hesabına donmaq təhlükəsindən xilas olan Gürcüstanın da Bakı ilə razılaşmaları "unudub" Ermənistandan ötürüləcək İran qazından pay almaq istəhi var. Gürcü rəsmiləri bunu Azərbaycanın qaz ehtiyatlarının "az olması" ilə əlaqələndirməyə, əslində isə Bakıya təzyiq edib daha ucuz qiymətə qaz almağa çalışırlar. Bu il ərzində Tiflisdən bir neçə dəfə bənzər açıqlamalar gəlib və rəsmən etiraf olunub ki, Tehran və Tiflis 200 milyon İran qazının Gürcüstana ixracına dair danışıqlar aparr. Hələlik Ermənistanın az tutumlu kəmərləri iri qaz anlaşmasını mümkün edib. Üstəlik, İran-Ermənistan qaz kəmərinin İran hissəsinin diametri Ermənistan hissəsinin diametridən iki dəfə böyükdür. Bu isə İrəvanın arzularını iters münasibdir. Rəsmi mövqe belədir ki, İran-Ermənistan qaz kəməri tikiləndə Ermənistan ərazisində daha iri diametrlə kəmərin çəkilməsi üçün vəsait olmadığından belə bir vəziyyət yaranıb. Vaxtilə nor-

İrəvan və Tehran anlaşma ərəfəsində

İran və Ermənistan arasında qaz razılaşması yenidən masada; Rusiya qazına alternativə "yaşıl işıq" yandıran İrəvan paralel olaraq Gürcüstanın tranzit tariflərini aşağı salması üçün hərəkətə keçdi

mal ölçülü kəmərlər çəkmək üçün vəsait tapa bilməyən Ermənistanın indiki ac-yalavac dövrdə bu vəsaiti haradan tapacağı isə sual doğurur. Qeyd edək ki, 2007-ci ildə istifadəyə verilən kiçik diametrlə İran-Ermənistan qaz kəməri ildə 2,5 milyard kubmetr qaz ötürməyə imkan verir. Bununla belə, Ermənistan daha az qaz alır və əvəzində İrana hər il 3,3 milyard kilovat/saat elektrik enerjisi ötürür.

Ancaq qəribədir ki, beynəlxalq layihələrdən kənar qalan işğalçı ölkə bəzən İran qazının Rusiya vasitəsilə hətta Avropaya ötürülməyə barədə də xəm xəyal-lara düşür. Rusiyanın sanksiyalarla üz-üzə qaldığı və maliyyə problemləri ilə üzləşdiyi dövrdə isə bu, real görünür. Mümkündür ki, İrəvan Rusiyanın Ermənistan-İran qaz anlaşmasına sət təpki verəcəyindən ehtiyatlandığı üçün belə məlumatları döviyyəyə buraxır və Kremli zərərsizləşdirmək istəyir. İrəvan İran qazının Gürcüstan vasitəsilə Rusiyanın Abxaziya vilayətinə qədər nəql oluna biləcəyindən də dəm vurur. Amma bütün bunlar arzu olaraq da ermənilərin üreyində qala bilər. Yeri gəlmişkən, İran-Ermənistan qaz danışıqlarında az sonra aprel döyüşləri baş verdi ki, Rusiya həmin döyüşləri bir neçə gün ərzində sakitcə müşahidə etməklə Ermənistanı şoka saldı. Məhz bundan sonra İrəvanda "Rədd olsun Rusiya" tipli şüarlarla aksiyalar başladı. Son zamanlar Rusiyanın bir sıra dairələrində Kremlin İrəvanla soyuyan münasibətlərindən bəhs olunur. Eyni zamanda Rusiya-Azərbaycan əlaqələrində dinamika müşahidə edilməkdədir. Odu ki, İran-Ermənistan qaz anlaşmasının tətiklənməsi Rusiyaya qarşı cavab tədbiri də ola bilər. Ona görə də mümkündür ki, Ermənistan növbəti dəfə Rusiyanın tərs şapalağına tuş gəlsin...

□ Elşad PAŞASOY

"Azərbaycan heç zaman Ermənistana hücum planı qurmayıb"

"Erməni general Arkadi Ter-Tadevosyanın Ermənistanın Azərbaycanı 20 dəqiqəyə bütünlükdə məhv edə biləcəyi ilə bağlı iddiaları tamamilə ağılsızlıq və sərxoş adamın sayıqlamasıdır. Özünə hörmət edən hərbiçi sübut-dəlil göstərmədən belə bəyanat verməz".

Ehtiyatda olan polkovnik Şair Ramaldanov bu sözləri virtualaz.org üçün erməni general-mayoru, "Kommandos" ləqəbli Arkadi Ter-Tadevosyanın "Yerkramas" qəzetinə verdiyi müsahibədəki sözlərini şərh edərkən deyib.

Erməni generalı yalan danışmaqda günahlandırılan Ş. Ramaldanov deyib: "Azərbaycan heç zaman Ermənistana hücum planı qurmayıb. İşğal altında olan torpaqlarımızın azad edilməsi bizim tarixi hüququmuzdur. Biz qaçqınları, özü də bütün millətlərdən olan qaçqınları öz yurdlarına qaytarmaq istəyirik".

Rusiya aviaşirkəti İrəvana uçuşlardan imtina etdi

Rusiyanın aşağı büdcəli aviaşirkəti "Pobeda" Ermənistanın paytaxtı İrəvana aviareyslər həyata keçirməkdən imtina edib. Rusiya KİV-i xəbər verir ki, buna səbəb Zvartnots hava limanında gömrük rüsumlarının yüksək olmasıdır. (azvision.az).

İrəvan hava limanında 1 sərnişin üçün rüsum 50 avro təşkil edir. Bu isə Rusiya aviaşirkətinin büdcəsinə uyğun deyil. "Pobeda"-nın xarici marşrut istiqamətində 1 sərnişin üçün hava limanının rüsumu orta hesabla 10 avro təşkil edir. Bir sıra hava limanlarında isə bu xidmət ümumiyyətlə pulsuzdur.

Qeyd edək ki, "Pobeda" Rostovdan İrəvana, həmçinin Gümrüyə uçuşlar həyata keçirməyə icazə alıb.

Zaman-zaman Rusiyanın Azərbaycan və Ermənistan fərqli münasibət sərgiləməsinin şahidi olmuşuq. Bunun üçün ötənlərə qısaca nəzər yetirmək kifayətdir. Aprel döyüşlərində yalnız üç gün susaraq gərgin döyüşləri müşahidə edən Rusiya daha sonra atəşkəsin əldə olunmasına nail oldu, sülh danışıqlarında dinamikanın əldə olunması üçün bəzi cəhdlər göstərdi. Lakin daha sonra tərəfləri "razılaşmaq" üçün baş-baş buraxmağı daha məqsəduyğun sayaraq yenə də kənara çəkildi.

Ermənistanda anti-Rusiya dalğasının baş qaldırdığı yay aylarında qəfildən Serj Sərkisyan Moskvağa çağırıldı və onun ardınca Kremlin öz forpostuna münasibəti xeyli dəyişdi. Rusiya işğalçı ölkənin hava məkanını öz nəzarətinə aldı, Ermənistanla birgə hərbi birləşmələr yaradılmasına qərar verdi, son nəticədə isə Rusiyaya məxsus "İsgəndər" raket kompleksləri İrəvanda hərbi paradda göründü. Əksəriyyət hesab edirdi ki, Rusiya həm bununla Azərbaycanı ondan daha çox silah almağa təşviq edir, həm də Ermənistanla ictimai rəyi öz xeyrinə dəyişməyə çalışır.

Əslində zahirən Rusiyanın öz məqsədinə çatdığını da demək olar. Xüsusən də Ermənistanla anti-Rusiya aksiyalarının səngiməsini xatırladaq bilərik. Son vaxtlar isə Rusiyanın Azərbaycanla əlaqələrə daha çox önəm verməsi, VII Azərbaycan-Rusiya regionlararası forum kimi birgə tədbirlərin keçirilməsi və s. addımlar çox güman ki, yenə də erməniləri silkləyəcək və onların növbəti dəfə "Rusiya Ermənistanı satdı, Qarabağı Azərbaycana qaytarır" kimi vay-şivənə başlayacaqları şübhə doğurmur.

Bir sıra rusiyalı ekspertlərin açıqlamaları isə belə düşüncələr yaradır ki, İrəvan-Moskva münasibətlərində yenidən gərginliklər mövcuddur. Hesab olunur ki, bu soyuqluğun bir səbəbi də Ermənistanla anti-Rusiya ovaq və Qərbe yönəlmiş siyasi reveransların artmasıdır. Hətta bu arada Rusiyanın Avrasiya İqtisadi Birliyi institutunun direktoru Vladimir Lepexin Ermənistanı öz ərazisində Qərb institutlarının fəaliyyətini dayandıрмаğa və yerli QHT-lərin Qərbdən maliyyələşməsinin qarşısını almağa çağırır. "Əks halda, Ermənistanın ağır nəticələrlə üzleşəcəyini, o cümlədən "Dağlıq Qarabağı itirəcəyini" deyib.

Bu ilin sonuna kimi bəzi ərazilərin azad olunacağına ümidli olan Rusiya Siyasi Araşdırmalar İnstitutunun direktoru Sergey Markov isə beş il əvvəl Qarabağ razılaşmasının son anda pozulmasından bəhs edib. "Bu güzəşt 2011-ci ildə işlənilib-hazırlanmış Kazan formuluna əsaslanmalı imiş. Kazan formulunun prinsipləri artıq hər kəsə məlumdur. Söhbət ilkin olaraq Dağlıq Qarabağ ətrafındakı 7 rayonun qaytarılmasından (Ermənistanla dəhliz saxlanılması şərti ilə) gedirdi. Dağlıq Qarabağın statusu isə gələcəkdə müzakirə olunmalı idi. Demək olar ki, razılıq əldə olunmuşdu, hər şey hazır idi, biricə imza atmaq qalmışdı. La-

razılaşmanın mümkün olmadığı Kremle aydındır: "Biz gücümüzü göstərmək istəyəndə isə Kreml tələsik işə qarşıaraq Azərbaycanın Ermənistan üzərində hərbi üstünlüyünün qarşısını alır. Demək, Kreml Ermənistanın məğlub olmasını istəmir. Ermənistan məğlub olmayınca isə torpaqlarımızı işğaldan azad edə bilməyəcə-

münaqişəsini Azərbaycanın xeyrinə həll etməyə çalışmır, ancaq Moskva münaqişənin varlığından Ermənistan hakimiyyətini daima qorxu altında saxlamaq üçün istifadə edir. Yeni Kreml İrəvana öz nümayəndələri vasitəsilə demək istəyir ki, "mənim bütün ömrümi yerinə yetirməsən Dağlıq Qarabağ məsələsində mövqeyimi dəyişə də bilərəm". Belə çıxır ki, Moskva münaqişəni həll etmək əvəzinə, onun konservləşdirilmiş vəziyyətdə saxlamaq istəyir ki, Ermənistanı qul kimi yanında saxlaya bilsin". E.Şahinoğlu bildirdi ki, Ermənistan Azərbaycanla

Moskva-İrəvan münasibətlərindəki gərginlik - oyun, yoxsa reallıq...

Politoloq: "Kreml İrəvana öz nümayəndələri vasitəsilə demək istəyir ki, "mənim bütün ömrümi yerinə yetirməsən, Dağlıq Qarabağ məsələsində mövqeyimi dəyişə də bilərəm"

kin son anda Ermənistan rəhbərliyi qorxaraq geri çəkildi. Sərkisyan bu addımı atacağı təqdirdə, devriləcəyindən qorxdı və sülh müqaviləsinə imza atmaqdan imtina etdi"- Markov deyib.

Bir sıra müşahidəçilər isə Rusiya-Ermənistan münasibətlərindəki soyuqluğun əs- lində görünür məqsədi daşdığı- nı, bununla həm də Azərbaycanın başının altına yastıq qoyulduğunu güman edirlər.

"Rusiya Azərbaycanı özünü- nün dostu kimi qələmə verir, tez-tez birgə forumlar keçirilir, gediş-gəliş artır. Biz də Rusiya ilə münasibətlərdə gərginliyin tərəfdarı deyilik, əksinə, inkişafın və iqtisadi-ticarət əlaqələrinin həcmnin artırılmasını istəyirik. Ancaq Azərbaycanın dostu olmağa iddialı ölkə ilk növbədə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllinə çalışır. Təəssüf ki, biz bunu Moskvadan görmürük".

Bu fikirləri "Yeni Müsavat" a açıqlamasında politoloq Elxan Şahinoğlu söylədi. Ekspertin fikrincə, Moskvanın mövqeyi budur ki, "gedin, özünüz Ermənistanla razılaşın". E.Şahinoğlu qeyd etdi ki,

Yük. Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyan açıq-aşkar işğalçı və beləcə status-kvonu uzatmağa çalışır. Ancaq apreldən sonra bunu uzatmaq İrəvan üçün getdikcə çətinləşir. Ermənistan hakimiyyəti üzərində böyük dövlətlərin təzyiqi- ni hiss etməyə belə, Azərbaycanın silahlanmasından, Bakının dostları ilə hərbi ittifaqlarını gücləndirməsindən, hətta Azərbaycan hakimiyyətinin Rusiyanı öz tərəfinə çəkmə biləcəyindən ehtiyatlanır".

Politoloq bir məqama da diqqət çəkdi: "Təsədüfi deyil ki, Rusiyanın Avrasiya İqtisadi Birliyi institutunun direktoru Vladimir Lepexin "Novosti Armeniya" agentliyinə müsahibəsində deyib ki, Qərb institutları Ermənistanla fəaliyyətlərini dayandırmaları və yerli QHT-lərin Qərbdən maliyyələşmələrinin qarşısı alınmasa, İrəvan Dağlıq Qarabağı itirə bilər. Əslində bu sözlər rəsmi İrəvana ultimatumdur və Ermənistan hakimiyyəti Rusiyanın Avrasiya İqtisadi Birliyi institutunun direktorunun dilindən deyilən bu sözləri Kremlin mesajı kimi də qəbul edə bilər. Əlbəttə, Kreml Dağlıq Qarabağ

üz-üzə qalarsa, Dağlıq Qarabağ üzərindəki nəzarətin itirilməsinə biləcəyindən də qorxur: "Məhz buna görədir ki, son günlər Ermənistanla siyasətçilər və ekspertlər arasında "Dağlıq Qarabağın müstəqil dövlət kimi qalması yaxşıdır, yoxsa Ermənistanla birləşdirilməsi" mövzusu ətrafında geniş diskussiya gedir. Yeni Ermənistanla ən azı anlayış ki, Dağlıq Qarabağın "müstəqil dövlət" kimi varlığı uzun çəkməyə də bilər".

"Rusiyanın "İsgəndər" raketlərini Ermənistanla verməkdə məqsədi Dağlıq Qarabağ məsələsi deyil. Burada əsas məqsəd Gürcüstani nişan almaqdır". Bu fikri isə azadinform-a politoloq Mübariz Əhmədov deyib. O bildirib ki, son zamanlar Gürcüstana ABŞ və NATO-nun hərbi gəmiləri gəlir. Rusiya isə bundan narahatdır: "Hesab edirik ki, Rusiya "İsgəndər"i Ermənistanla buna görə verib. Rusiya bu məsələyə çox ciddi reaksiya verir". Politoloqun sözlərinə görə, Rusiya hesab edir ki, ABŞ və NATO-nun Qara dənizdə, Baltıqyanı regionda, Ukrayna və Gürcüstanda hərbi qüvvələri yığmaqda məqsədi odur ki, Rusiyanın Suriyada apardığı kampaniyaya maneə olsun: "Ona görə də Rusiya hazırda Suriyada öz qoşunlarını möhkəmləndirir. Admiral Kuznetsov artıq Aralıq dənizinin Suriya sahillərinə yan alıb. Bu da ABŞ və NATO-da narahatlıq yaradır. Çalışsınlar ki, Qara dəniz və Baltıqyanı ərazilərdə hərbi manevrlər etməklə "Admiral Kuznetsov"u geri qaytarsınlar".

M.Əhmədov hesab edir ki, regionda hərbi gərginlik nə qədər az olsa, bir o qədər yaxşıdır: "Digər tərəfdən, yaranmış qarşıdurma ermənilərin təxribatına cavab verməyə yaxşı geosiyasi şərait yaradır. Bunu da nəzərə almaq lazımdır ki, ABŞ və Rusiyanın başı qarışıqdır. Hazırda Dağlıq Qarabağ onların yadına düşür. Rusiya bütün kosmik qüvvələrini Suriya və Mosula yönəldib. Bizim region demək olar yaddan çıxıb. Azərbaycan ermənilərin hərbi təxribatına hərbi yolla cavab versə, daha yaxşı uğur əldə edə bilərik".

□ E.PAŞASOY

"Rusiya Azərbaycanın müttəfiqi deyil, tərəfdaşdır"

Bakıda keçirilən Azərbaycan-Rusiya forumuna ekspertlərdən reaksiyalar gəldi

Bakıda keçirilən "Əməkdaşlıq körpüsü" adlandırılan VII Azərbaycan-Rusiya regionlararası forumu son günlərin mühüm hadisələrindən oldu. Forumda hər iki ölkənin hökumət üzvləri, iş adamları və media təmsilçiləri iştirak edib. Forum çərçivəsində Azərbaycan və Rusiya arasında əməkdaşlığa dair 12 sənəd imzalanıb.

Ekspertlər bu forumun hər iki ölkə arasında iqtisadi-siyasi sahələrdə əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsində mühüm rol oynayacağını qeyd edirlər.

Siyasi ekspert Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, hər iki ölkə birgə əməkdaşlıqda maraqlıdır: "Əvvəlki illərdə mərkəzi hakimiyyətlər əməkdaşlıq edirdilər. Amma görünən odur ki, bu əməkdaşlıq yerlərə çatmayıb. Bu baxımdan, gözəl təşəbbüsdür. Azərbaycan Rusiyanın fərqli bölgələri ilə də əməkdaşlıq qurmaq istəyir. Amma Dağıstanın rəhbəri açıqlama verdi ki, əməkdaşlıq yüksək səviyyədə deyil. Elə məhsullar var ki, Azərbaycan onu üç dəfə baha qiymətə digər ölkələrdən alır, halbuki bizdən almalıdır. Dağıstan rəhbərliyi dəfələrlə Azərbaycana gəlib, eləcə də Azərbaycan rəsmiləri ora səfər ediblər. Amma maraqlıdır ki, bu əməkdaşlıq hələ də yüksək səviyyəyə qalxmayıb. Düşünürəm ki, əməkdaşlıq çox vacibdir. Həştərxanın bir rayonunda azad iqtisadi zona yaradılıb. Rusiya ilə iqtisadi əməkdaşlıq bizim üçün çox vacibdir. Ölkə başçısının özü də qeyd edir ki, neft erası başa çatıb. Son məlumata görə, Azərbaycana turistlərin 30%-i Rusiyadan gəlib. Bizim uzun onilliklərdir işlədiyimiz Rusiya bazarıdır. Bəzən Rusiya sərhədində maneələr yaradılır. Bu maneələr aradan qaldırılmalıdır. Forumda bunlar dilə gətirilmədi. Amma istənilən halda, bu forumu gərəkli sayıram. Siyasi zəmində daha çox əhəmiyyətlidir. Çünki Rusiya görür ki, Azərbaycan onların müxtəlif bölgələri ilə əməkdaşlığa can atır. Ona görə də Azərbaycanla əməkdaşlığı vacib sayır. Təəssüf ki, bu əməkdaşlıq Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində mühüm rol oynamır. Düşünürəm ki, Rusiyanın bölgələri ilə əməkdaşlıq bizə siyasi və iqtisadi istiqamətlərdə dividendlər gətirir. Bu məsələlərə pozitiv baxıram. Düzdür, Rusiyanın siyasəti ilə bağlı daim ciddi suallarım olub. Əgər Rusiya ilə əməkdaşlıqdan iqtisadi mənfəət əldə etmək mümkündürsə, bundan qaçmaq düzgün deyil. Əgər ölkəyə gələn turistlərin çoxu Rusiyadan gəlirsə, bunun artırılması yolları barədə düşünməliyik. Gəlib nə qədər çox pul xərcləsələr, büdcəyə pul o qədər də çox daxil olar. Bu məsələdə optimistəm. Rusiya hələ ki Azərbaycanın müttəfiqi deyil, tərəfdaşdır. İşğalçı ölkə bizə müttəfiq ola bilməz".

Politoloq Qabil Hüseynli Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin daim yaxşı olduğunu qeyd etdi: "Belə forumun keçirilməsi münasibətlərin daha da yaxşılaşdırılmasına təkan verə bilər. Düzdür, forumun səviyyəsi dövlət səviyyəsində keçirilən forum deyildi. Burada verilən qərarlar düşündürürəm ki, tövsiyə xarakteri daşıyır. Amma forumda kifayət qədər tanınmış şəxslər iştirak edirdilər. Onların siyasi nüfuzu və hökumətlərə təsir rəqəmləri var. Onlar münasibətlərin yeni səviyyəyə qalxmasına töhfə verə bilərlər. Bu, indiki dövrdə xüsusilə vacibdir. Əhəmiyyətli bir forum olduğunu düşünürəm. Münasibətlərdə fundamental gedişin başlanğıcı qoyuldu. Gələcəkdə belə forumların müntəzəm keçirilməsinin həm də ənənəsi yaradıldı. Belə forumlar indiki şəraitdə Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin yeni səviyyəyə qaldırılmasında əhəmiyyətli rol oynaya bilər".

□ Cavansir ABBASLI

Rusiyanın hüquq-mühafizə və xüsusi xidmət orqanları paytaxt Moskva və ətraf rayonlarda Azərbaycan mütəşəkkil cinayət şəbəkəsinin görünməmiş aktivliyindən narahatdır.

Virtualaz.org xəbər verir ki, bu haqda "Rosbalt" agentliyinə Rusiya xüsusi xidmət orqanlarındakı mötəbər mənbə bildirib.

Mənbənin bildirdiyinə görə, Moskva şəhəri və Moskva vilayətinin şəhər və rayonlarında azərbaycanlılardan ibarət mütəşəkkil cinayətkar qruplar görünməmiş dərəcədə aktivləşiblər. Bu, məşhur azərbaycanlı kriminal avtoritet "Lotu Quli" (Nadir Səlifov) və "Vaqif Bakinski" kimi tanınan Vaqif Süleymanovun qruplaşmalarının birləşməsindən yaranan yeni cinayətkar sindikadır.

Xüsusi xidmət orqanlarındakı mənbənin məlumatına görə, yeni kriminal konqlomerat bu ilin yayında formalaşmış. Daha sonra ona "Rəşad Gəncinski" kimi tanınan digər kriminal avtoritet Rəşad İsmayilov da qoşulub. "Lotu Quli" yeni kriminal konqlomeratın lideridir və mənbə bildirir ki, hazırda o, ən güclü yaraqlılar "ordusuna" malik olan "vor zakon"dur. Öz növbəsində "Vaqif Bakinski" və "Rəşad Gəncinski" Moskvada iri ticarət mərkəzlərinə və topdantsatış bazalarına malik olan iri azərbaycanlı biznesmenlərlə yaxın əlaqələrə malikdir.

Bildirilir ki, yeni klan bir-birinin ardınca Moskva və Moskva-ətrafında gəlirli ticarət obyektlərini, ticarət mərkəzlərini, bazarları öz nəzarətlərinə alır. "Lotu Quli"-nin klanı digər kriminal qruplaşmaları Moskva başda olmaqla, böyük şəhərlərdən sıxışdırıb çı-

"Lotu Quli"-nin "Marneuli klanı"-kimlər var?

xarmaqdadır. Mənbə bildirir ki, "Lotu Quli"-nin başçılıq etdiyi klan öz qüvvələrini Moskvaya toplayır. Bu proses yeni qanqster müharibəsinin başlamasına səbəb ola bilər. "Rusiya xüsusi xidmət orqanları yaxınlarda ölkənin bir çox şəhərlərində qanlı kriminal qarşıdurmaların olacağından narahatdır", - deyər mənbə bildirir.

Xatırladaq ki, bugünlərdə "Rosbalt" Rusiya xüsusi xidmət orqanlarındakı mənbələrə istinadən "Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra onunun uzun illərdir ki, konfliktə olan "Quli"-nin önə çıxacağı gözlənilən idi. "Ded Xasan" klanına sadıq olan "Quli" Otar Bədəlovdan sonra "Marneuli klanı"-nın lideri hesab olunur. "Lotu Quli"-nin ən yaxın dostu hesab edilən Otar Bədəlov ("Otar Marneulski") 2003-cü il martın 21-də Moskvadakı "Sushi" adlı barda öldürülmüşdür. "Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra "Lotu Quli"-nin dəstəyi sayəsində baş verdiyi bildirilir. Mənbə bildirirdi

ki, "Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra onunun aktivləri uğrunda müharibə başlayır. Rəqib qruplaşma onun "krışası" altında olan obyektləri ələ keçirməyə başlayıb.

"Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra onunun uzun illərdir ki, konfliktə olan "Quli"-nin önə çıxacağı gözlənilən idi. "Ded Xasan" klanına sadıq olan "Quli" Otar Bədəlovdan sonra "Marneuli klanı"-nın lideri hesab olunur. "Lotu Quli"-nin ən yaxın dostu hesab edilən Otar Bədəlov ("Otar Marneulski") 2003-cü il martın 21-də Moskvadakı "Sushi" adlı barda öldürülmüşdür. "Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra "Lotu Quli"-nin dəstəyi sayəsində baş verdiyi bildirilir. Mənbə bildirirdi

"Rövşən Lənkəranski"-nin qətlindən sonra onunun uzun illərdir ki, konfliktə olan Nadir Səlifovun önə çıxacağı gözlənilən idi

barışmaz düşərgəyə böldü. Bundan sonra "Lənkəranski"yə "qanuni oğru" adı vermiş "Nardaranlı Mirseymur" qətlə yetirildi. "Peşera" barına gələn iki kiler Mirseymura "Steçkin" tipli tapança-avtomatdan 12 güllə vurub. Azərbaycanlı "qanuni oğru" xəstəxanaya çatdırılmamış həyatla vidalaşmış. İddia olunur ki, Hikmət Muxtarovun ("Sabirabadlı Hikmət") qətli də məhz Otarın öldürülməsinə "Marneuli klanı"-nın intiqamı olub. Hikmətin qətlindən sonra onun nəzarət etdiyi obyektlərə sahiblənməmiş "Lənkəranski" də intiqam almaqdan vaz keçməyib. Məsələn, "Vaxa Marneulski" kimi tanınan Baxış Əliyevin qətlini yada sala. Odessada güllələnlən "Vaxa" bəzi mənbələrə görə, "Quli"-nin qan qohumu idi. 2012-ci ilin noyabrında "Ded Xasan"-ın rəhbərliyi ilə keçirilən toplantıda "Lənkəranski"-nin "oğru" adının alınması barədə qərarı imzalayanlar arasında "Lotu Quli" ilə yanaşı "Vaqif Marneulski"-nin və "Vaxa"-nın da adı vardı.

Ümumiyyətlə, "Lənkəranski"-nin Gürcüstan doğumlu azərbaycanlı "qanuni oğru"larla münasibətləri həmişə kəskin

"Vaqif Marneulski"

olub. Bu sırada "Vaqif Marneulski" də var. "Rövşən Lənkəranski"-nin "Vaqif Marneulski" arasında konfliktə danışıqların aparılması barədə məlumatlar var ki, bu "sxodka" məhz "Cemo" söz alandan sonra davaya çevrilib. Onun azərbaycanlı "qanuni oğru"ya iradəna Vaqif Süleymanov adekvat cavab verib. "Ce-

mo" Vaqifi vurmaq istərəkən ("qanuni oğru"ya əl qaldırmaq bağışlanılmaz səhv sayılır) özü zərbə alıb. Bu "sxodka"dən sonra "Lənkəranski" ilə münasibətlər daha da pisləşib. "Cemo" isə Bitirkada "Vaqif Marneulski" nin təşkil etdiyi "sxodka" da adını itirib...

50 yaşlı "Vaqif Marneulski" 2001-ci ildə "qanuni oğru" adını alıb. Onun "Quli" ilə güclərini birləşdirməsi Rusiyada azərbaycanlıların mövqelərinə təsir edə bilər. Belə ki, "Lənkəranski"-nin qətlindən sonra azərbaycanlıların bazarlardan sıxışdırılması prosesi vüsət alıb.

□ «YM»

YAP-çı deputatdan siyasi məhbus siyahısı hazırlayanlara sərt ittiham

Bəxtiyar Sadiqov: "Siyahıları tərtib edənlərə yaxşı qrantlar verirlər"

Siyasi məhbuslarla bağlı hazırlanan 94 və 166 nəfərlik siyahı ətrafında yaranan narazılıq bitmək bilmir. Hər keçən gün qalmaqla nəinki böyüyür, səslənən ittihamların sayı sürətlə artır. Mətbuat və sosial şəbəkələr səviyyəsində təhqir və tənqidlər havada uçur.

Siyasət meydanında illərin dostları olan şəxslər məhz bu siyahılara görə qısa müddətdə düşməyə məhkum edilə bilərlər. Araşdırmaçı jurnalist Xədicə İsmayilın başçılığı ilə hazırlanan 94 nəfərlik siyahının tərəfdarları qarşı tərəfi geniş siyahı hazırlamaqla Avropadan gələn qrantların məbləğini artırmaq istəyində ittiham edirlər. Öz növbəsində hüquq müdafiəçisi Leyla Yunusun hazırladığı 166 nəfərlik siyahını müdafiə edənlər isə əks tərəfi hakimiyətə işləməkdə və bunun üçün hakimiyətin marağına xidmət edən siyahı hazırlamaqda suçlayırlar.

İqtidar düşərgəsinin isə siyahılara münasibəti birmənalıdır. Hakimiyət nəinki hər iki siyahını qəbul edir, Azərbaycanca, ümumiyyətlə, siyasi məhbusların olmadığını bildirir.

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, YAP-çı deputat Bəxtiyar Sadiqov "Yeni Məsələ"yə açıqlamasında siyahı ha-

zırlayanları sərt şəkildə tənqid etdi: "Bəxt üzüyü" adında məşhur film var. Orada şair Moşunun qələmi əlindən düşür, Söylüyə deyir ki, qələm hanı, qələm düşdü. Söylü deyir ki, qələm demə, çörək ağacı de. Azərbaycanca adını hüquq müdafiəçisi qoyan şəxslər, siyasi partiyalar var ki, siyasi məhbus siyahısı onlar üçün Moşunun çörək ağacı kimi bir şeydir. Əvvəla, bilmək lazımdır ki, siyasi məhbus kimdir? Onun kriteriyaları nədir? Beynəlxalq qurumlar konkret müəyyən etməyiblər ki, hansı əlamətləri olanlara siyasi məhbus deyilir, yaxud hansı əlamətlərdən məhrum olanlar adı məhbuslardır. Bu bir faktdır ki, beynəlxalq qurumlar, xarici ölkələr siyasi məhbus anlayışından digər dövlətlərə, xüsusilə yeni müstəqillik qazanmış ölkələrə qarşı təzyiqli vəsaiti kimi istifadə edirlər. Əslində siyasi məhbus anlayışı ikili standartların ən parlaq nümunələrindən

biridir. Bir ölkədə eyni halla tutulanlar siyasi məhbus sayılır, digər ölkələrdə isə cinayətkar. Dini radikalizmlə bağlı terrorçuluqda, Azərbaycanda mövcud quruluşu dəyişmək istiqamətində fəaliyyət göstərməkdə ittiham olunan şəxslər bizim ölkədə siyasi məhbus kimi qələmə verilir. Ölkə daxilində bu şəxslərin siyasi məhbus siyahılarına adlarını salmağa dəfələrlə cəhdlər olub. Nəce ki, son məhbus siyahılarında bununla bağlı yaranan qalmaqla bunu açıq

şəkildə göstərdi. Amma digər ölkələrdə bu insanlar birbaşa terrorçu kimi qiymətləndirilir. Hətta daha ağır cinayət hesab olunur. Bütün dünya terroradan əl çəkir. Ona görə də terrorizm ən ağır cinayət sayılır. İki siyahı var ki, onun biri Leyla Yunusundur. Onu çox yaxşı tanıyırdıq. Ömrü boyu Azərbaycanın milli maraqlarına qarşı çıxış edib, ermənilərlə əməkdaşlığı olub. Sonuncu dəfə o, bizim yadımızda qanun nümayəndəsi olan polisi təhqir edən, papa-

ğını götürüb yerə atan, prezidentimizin təbirincə desək, ünsür kimi qalıb. Sonradan o çox zandı, xəstəyəm filan dedi. Azərbaycan dövləti buna rəhm elədi. Ona hətta imkan verildi ki, xaricdə müalicə olunsun. Ora çatan kimi yenidən əvvəlki əhənglərinə qayıdıb. O, anti-azərbaycançı şəbəkənin əlində oyuncağa çevrilən insandır. Siyasi məhbus siyahısı onun üçün çörək ağacıdır. Eyni zamanda AXCP sədri Əli Kərimli və daxil olduğu qurum daim bundan çörək ağacı kimi istifadə ediblər. Bu siyahıları tərtib edənlərə yaxşı qrantlar verirlər. Bu qrantları anti-azərbaycançı şəbəkə verir".

İqtidaryönlü deputat hazırlanan siyahıların Azərbaycanın əleyhinə yönəldiyini də qeyd etdi: "Siyahılarda siyasi məhbus kriteriyaları, ümumiyyətlə, nəzərə alınmayıb. Siyahıda hazırda məhkəmələri gedən şəxslər də var. Biz konkret bilir ki, siyahıda adı olanlar hansı cinayətləri törədiblər. Bu dəqiqə hüquq müdafiəçisi adını almaq çox asandır. Bir dəne QHT yarat, adını qoy, sonra ol hüquq

müdafiəçisi. Bundan sonra olursan toxunulmaz şəxs. Cinayət də törətsən, sənə heç kim toxunmalı deyil, bu, mətbuat və söz azadlığına qəsd. Açıq, mənə təəccüblü deyil ki, bu siyahılar üstündə dava düşüb. İki siyahı var, üçüncü mövqe də var. Əslində bu, siyahı davası deyil. Bu, Azərbaycana xəyanət edib, anti-azərbaycançı qüvvələrin ölkəmizə təzyiqli etmək üçün hazırlanan siyahıdır. Özləri bununla pul qazanacaq, o şəbəkə də hesab edir ki, bununla Azərbaycana təsir göstərəcək. Amma Azərbaycan müstəqil dövlətdir. Müstəqilliyimizin 25 illiyini qeyd etmişik. Sonuncu dəfə Avropa İttifaqında məlum ədalətsiz qərar oldu. Azərbaycan özünün çox doğru və kəskin addımını atdı. Nəticə ortadadır. Nə iki standartlardan, nə siyasi məhbus siyahısı ilə, nə də başqa vasitələrdən Azərbaycanı nəinki təsir, heç təzyiqli də göstərmək mümkün deyil. Azərbaycanın özünün yolu var. Bu yol milli maraqlara söykənir. Bu yolla ölkəmiz qətiyyətlə gedir. O insan ki cinayətkardır, məhkəmənin qərarı ilə cəzasını çəkməlidir. O insanlar ki, Azərbaycana xidmət edirlər, öz yolları ilə gedirlər. O insanlar Azərbaycanın rəsmən vətəndaşı olsalar da, qəlbən vətəndaşı deyillər. Bu yolla meydana atılanların özləri gülüş gündəlidir. Azərbaycana xidmət davası deyil, Azərbaycan adından istifadə edib özlərinə qrantlar qazanmaq davasıdır. Bu insanda təəssüf hissi yarıdır ki, heyf ki belələri də azərbaycanlıdır".

□ Cavansir ABBASLI

"Hərb, yoxsa sülh" məsələsi ətrafında mühüm gəlişmə

Bu günlər Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində mühüm hadisə - hökumətlərarası forumun Bakı iclası ilə yadda qaldı. Gələn ayın əvvəlində isə Rusiya baş nazirinin müavini, hərbi-sənaye kompleksini kurasıya edən, prezident Putinin yaxın adamlarından sayılan Dmitri Roqozin Bakıya gələcək. Rusiyanın Minsk Qrupunun üç həmsədrindən biri və işğalçı Ermənistanın əsas müttəfiqi olduğu nəzərə alınarsa, hər iki hadisənin qarşılıqlı münasibətlərdə məxsusi iz buraxacağını söyləmək mümkündür.

"Rusiya Azərbaycana ən müasir silahlar və ticarət əlaqələrində bir sıra üstün imtiyazlar tövsiyə edəcək". Bunu axar.az-a Roqozinin qarşıdakı Bakı səfərini şərh edən **sabiq dövlət müşaviri Qabil Hüseynli** deyib. O, Azərbaycanın hökumətlərarası komissiyasının iclasından çox şey gözlədiyini vurğulayıb: "Bugünlərdə Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinə dair forum keçirildi. Bu forum iki ölkə münasibətlərini müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırmaq məqsədi daşıyırdı. Hətta tərəflər öz hökumətlərinə müəyyən tövsiyələr hazırlayıb təqdim etmək niyyətindədirlər. Bunun ardınca hökumətlərarası komissiyasının iclası olacaq. Roqozinin Bakıya səfəri isə indiki ərəfədə əlamətdar sayıla bilər. İclas konstruktiv bir məcrada keçəcək. Yeni Rusiya Azərbaycana ən müasir silahlar və ticarət əlaqələrində bir sıra üstün imtiyazlar tövsiyə edəcək", - politoloq deyib.

Rəsmi Bakının sözügedən iclası çox ciddi surətdə hazırladığını deyən politoloq yaxın zamanlarda Rusiya ilə birgə hərbi istehsalın təşkilati istiqamətində perspektivlərin mümkünlüyünü də istisna etməyib: "Hazırda qarşıda duran əsas məsələ Ermənistanla verilən "İsgən-

Bakı İrəvanın arzusunı gözündə

qoydu - düşmənin "İsgəndər" fiaskosu

Rusun raket kompleksləri ilə hərbi paritetə ümid edən Ermənistanla qarşı Azərbaycanın cavab tədbirləri sərtləşir; müdafiə sənayesi naziri Yavər Camalovun Pakistana gözlənilən səfərinin ilginç pərdəarxası; Netanyahu Azərbaycana nə ilə gəlir, təcavüzkarın öz müttəfiqi Moskva arxayınçılığına əsas varmı?..

dər-M" raketlərini neytrallaşdıran cavab tədbirləri görməkdir. İsrailin baş nazirinin ölkəmizə səfərinə böyük ümidlər gözlənilir, ancaq Moskva ilə münasibətlər də önəmlidir. Güman edirik ki, Roqozinin səfəri Azərbaycanın hərbi potensialının möhkəmləndirilməsi istiqamətində yeni yollar açacaq. Azərbaycan çalışsın ki, özünün müstəqil hərbi sənaye kompleksini formalaşdırсын. Ordunun müasir silahlarla silahlandırılması sahəsində, hələ ki bəzi dövlətlərdən asılılığımız qalır. Xüsusən Rusiya ilə silah alverində müəyyən imkanlar yarıdır və Azərbaycan da bu imkanlardan öz mənafeyi naminə istifadə edəcək. Hesab edirik ki, Azərbaycan hərbi üstünlüyünü təmin etmək üçün lazım olan

addımları atacaq və çox güman ki, Rusiya da buna müsbət cavab verəcək".

D. Roqozinin Bakı səfərində, yeni noyabrın sonunda isə Azərbaycanın hərbi sənaye naziri Yavər Camalovun Pakistana səfəri nəzərdə tutulur. Bu haqda "İnterfax-Azərbaycan" agentliyinə diplomatik qaynaqlardan bəlli

olub. Nazirin Karaçidə keçiriləcək müdafiə sənayesi sərgisində iştirak edəcəyi bildirilir.

Daha önəmlisi, əlbəttə ki, səfərin iki ölkə arasında hərbi-texniki sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi fonunda baş tutmasıdır. Belə ki, Azərbaycanın yeganə nüvə müttəfiqi, qarşı Türkiyə qədr bizə yaxın olan dost Pakistanın baş naziri Məhəmməd Nəvaz Şərifin ötən ay Bakıya etdiyi səfərdən sonra hərbi sahədə ilişkiler yeni mərhələyə qədəm qoyub.

Bu səfərin məntiqi nəticəsi kimi dünən məlum olub ki, İslamabad Azərbaycana 500 milyon dollar dəyərində müdafiə məhsullarının tedarükünü sürətləndirməklə bağlı hərəkət planını təsdiqləyib. Məlumatı Pakistanın rəsmi radiosu yayıb. Qərar İslamabadda idarələrarası İşçi Qrupunun iclasında qəbul edilib. İşçi qrupu bununla bağlı 5 illik plan da təsdiqləyib. Sözsüz ki,

təşkilində maraqlı olduğunu bildirmişdi.

Pakistanın bizim əsas silah tedarükçülərindən biri olduğu məlumdur. Hərbi analitiklərə görə, Bakı bu ölkədən daha müasir müdafiə və hücum sistemləri almaqla, onların ortaqları istehsalına nail olmaqla işğalçı Ermənistan üzərində əzici hərbi üstünlüyünü saxlaya bilər.

Təbii ki, İsrailə də uğurla inkişaf etdirilən hərbi-texniki əlaqələrin əhəmiyyəti böyükdür. Bu xüsusda politoloq Qabil Hüseynlinin də vurğuladığı kimi, İsrail baş naziri Benyamin Netanyahu Bakıya gözlənilən səfəri düşmənin yuxusunu qaçıran növbəti hadisə ola bilər. O mənada ki, həmin səfər işğalçı tərəfin "İsgəndər M"lər və digər bezi rus silahları vasitəsilə Azərbaycanla hərbi paritet yaratmaq istəyinin üstündən xətt çəkilməsini sürətləndirəcək.

Söhbət bu kimi raket komplekslərinə qarşı İsrailin "Dəmir günbəz" və "Sehirli çubuq" adlanan qalxan sistemlərinin alınmasından gedir. Bəzi məlumatlara görə, "Dəmir günbəz" Azərbaycanda əslində var, sadəcə, onun daha da modernləşdirilməsi gündəmədir. Burdaca xatırladaq ki, hazırda İsrailin müdafiə naziri Azərbaycanın yaxın dostu Aviqdor Libermanıdır.

İstənilən halda, təqdirədir ki, Azərbaycan Rusiya ilə silah ticarətinin minimum səviyyədə saxlamaqla, bizə qat-qat yaxın olan müttəfiq, tərəfdaş və hərbi sənayesi inkişaf etmiş dövlətlərlə (Pakistan, Türkiyə, İsrail, Ukrayna) hərbi-texniki əməkdaşlığın həcmi artırmağa başlayıb.

Hər necə olmasa, Rusiya Ermənistanın əsas hərbi-siyasi müttəfiqidir. Ancaq Bakının silahlanma məsələsində geniş manevr imkanları və üstün iqtisadi potensialı var. Bu da deməkdir ki, təcavüzkar ölkə hətta Rusiya hesabına da Azərbaycanla hərbi paritet yarada, silahlanma yarışına girə bilməyəcək.

□ **Siyasət şöbəsi**

Kəlbəcər girovları ilə bağlı MTN rəhbərliyinə ittihamlar

2014-cü il iyul ayında Kəlbəcərdə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürülən Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin ailə üzvləri onların həyatının təhlükə qarşısında olduğunu bildirib.

Onlar Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsindən (BQXK) narazılıqlarını ifadə edəblər və bir neçə gün əvvəl qurumun Bakı nümayəndəliyinin qarşısına toplaşib etirazlarını şəxsən çatdırdılar. Şahbaz Quliyevin sonuncu məktubunda "Dilqəmi başqa yerə aparınlar" yazması isə girovların ailələrində daha çox narahatlıq yaradıb. D.Əsgərovun oğlu atasının həyatının təhlükə qarşısında olduğunu deyib və müvafiq qurumlardan yardım istəyib. Bəs Kəlbəcər girovlarını necə xilas etmək olar?

Qarabağ müharibəsi veteranı, sabiq milli təhlükəsizlik xidməti zabiti İlham İsmayıl "Yeni Məsəvi" a açıqlamasında bunları söylədi: "Bir az öncə Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş

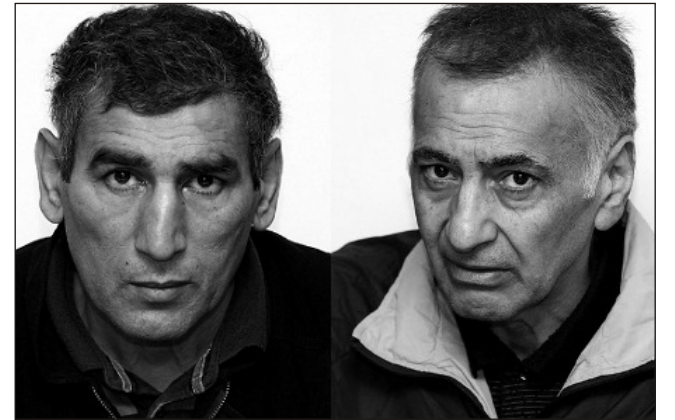

İlham İsmayıl: "Xüsusi xidmət orqanı kimi vaxtilə MTN heç bir əks-əməliyyat həyata keçirməyib ki, Dilqəmlə Şahbazı dəyişə bilsin"

vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının internet sayına nəzər saldım. Bildiyim məlumat-

lara xüsusi bir əlavə görmədim. 3098 nəfər hərbi, 726 nəfər mülki şəxs olmaqla, 3824 nəfər axtarılmadı. Bu rəqəmlər köhnədir, amma bu rəqəmlərin içindəki iki ad təzədir-hələ köhnə deyil: Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev. Düzdür, zaman kəsiminə baxmayaraq 3824 nəfərin hər biri onun doğmaları üçün əzizdir, amma etiraf edək ki, Dilqəmlə Şahbaz cəmiyyətimizin təzə açılmış, qay-saqlanmamış yarası, dəridir. Bəs ölkə olaraq onları girovluqdan - hərbi əsir sayılmır - azad etmək üçün nə edirik? İlk olaraq bu vəzifə dövlətin üzərinə düşür. Öz adımı deyirəm ki, dövlətin bu istiqamətdə bu günədək heç bir təsirli addımını görməmişəm. Adını çəkdiyim komissiyanın fəaliyyəti də sanki hesabət xətrinədir. Əvvəla, deyək ki, bu komissiyaya uzun müddət sədrlik etmiş Eldar Mahmudov bütün işlərlə məşğul olub, bircə birbaşa məsul olduğu işlərdən başqa". **İ.İsmayıl hesab edir ki, bu komissiya Beynəlxalq Qırmızı**

Xaç təşkilatı qarşısında da təsirli tələblər qoymayıb: "Xüsusi xidmət orqanı kimi vaxtilə MTN heç bir əks-əməliyyat həyata keçirməyib ki, Dilqəmlə Şahbazı dəyişə bilsin. Dövlət tərəfindən humanitar sahədə dünya səviyyəsində görülən çoxsaylı xeyirxah tədbirlərin birinin əvəzi olaraq düşmənin əlində olan Dilqəmin, Şahbazın azad olunması xahişi edilirmi? Ermənistan təsir imkanları olan elə Fransadan, Rusiyadan bu istiqamətdə xahişlər olunubmu? Axı ister Fransa, ister Rusiya üçün çox xeyirxah işlər icraçısı Azərbaycan olub. Roma Papasından necə? Vatikan üçün də axı nələrsə edilib. Dilqəmin, Şahbazın dövlət səviyyəsində azad edilməsi iqtidara bu iqtisadi böhrana baxmayaraq, xeyli dividend gətirirdi. Xalq Qarabağla bağlı bütün baş verənlərin müsbət həllinə xüsusi həssaslıqla yanaşsın, bir oları on dəfə şişirdir. Diplomatik yolla, əməliyyat yolu ilə heç bir uğur yoxdur, ona görə ki, ümumiyyətlə, bu insanların azadlığı

üçün iş görülməyib. Bugünlərdə bir deputat Azərbaycanın xüsusi xidmət orqanları ilə MOSSAD-ın ciddi əlaqələri olduğunu qeyd edib. O hardan bilir başqa mövzunun söhbətidir, amma Afrika tutmuş Argentinayadək yəhudi soydaşlarından ötrü ağla-gəlməz əməliyyatlara imza atmış bu əfsanəvi təşkilatla da, bəlkə bu barədə fikir mübadiləsi aparsınlar. Variantlar çoxdur... Gözümüzün qabağında açıq-aşkar Ermənistan iki soydaşımıza, iki vətənpərvərə, iki türkə işgəncə verir, ölümün bir addımından dardır".

Bəzi ekspertlər hesab edir ki, girovları azad etmək üçün düşmənin qarşısına vaxt qoymaq, bu vaxtın tamamında isə onları azad etmək üçün beynəlxalq hüquqa əsaslanıb əməliyyatlara başlamaq olar. Bu vari-

ant real görünürmü? İ.İsmayıl: "Dilqəmgilin azadlığı üçün vaxt istənilsə, iki ağır nəticəsi ola bilər. Birincisi, Dilqəmgilin səhət problemini yaradıb onların ölümünə qərar verə bilər. İkincisi, hətta salamat qalarlarsa və bizim verdiyimiz vaxt bitib heç bir iş görə bilməsək, bu, daha ağır nəticədir. Bu bizim hərbi ritorikanın da üstündən xətt çəkir, qeyri-ciddiliyimizi sübut edir, həm də onları hər zaman sərvaxt saxlamış oluruq. Onların əməliyyat yolu ilə azad olunmasının bir neçə variantı var, o cümlədən də dəyişməyə imkan verən şəxslərin ələ keçirilib dəyişilməsi də bu variantların biridir. Burda məliyyə ayırmaq, iş görmək lazımdır. Yəni deyirəm operativ kombinasiya qurmaq üçün çeşidli imkanlar var".

□ **Cavid TURAN**

Dolları bahalaşdıran ABŞ-dır, yoxsa Elman Rüstəmov?

Ekspertlər bildirirlər ki, uzunmüddətli perspektivdə manatın taleyi qaranlıqdır, devalvasiya bitmədiyi üçün baş bankir də dəyişdirilmir...

ABŞ Federal Ehtiyat Sistemi (FES) dollarla bağlı faiz artımı qərarı verməsə də, manat ucuzlaşmaqdadır. Ekspertlər musavat.com-a manatın yaxın müddətdəki taleyinin FES-dən, yaxud Mərkəzi Bankdan asılı olduğunu musavat.com-a açıqlayıblar.

Ekspert Natiq Cəfəri bildirib ki, manatın taleyi hazırda nə FES-dən, nə də Mərkəzi Bankın rəhbərindən asılı deyil: "Manatın dərdi daha böyükdür. Manat ölkənin valyuta gəlirlərinin azalmasından, ölkənin valyuta getirə biləcək, dünya bazarlarına heç nə təqdim edə bilməməsindən, ölkənin valyuta, idxaldan asılılıqdan asılıdır. Yaxın həftələrdə Yeni il bayramının gəlməsi ilə bağlı idxalın artacağı proqnozlarından da asılıdır. Yeni bir çox şeylərdən asılıdır, xırda məsələlərdən tutmuş iri, makroiqtisadi göstəricilərə qədər hər şeydən asılıdır. Ona görə də manatın taleyi yaxın gələcəkdə heç də yaxşı görünmür. Hələ üstəlik, dekabrda FES də faizi artırsa, qonşu ölkələrdə ciddi valyutaların ucuzlaşmasına səbəb olacaq. Bu da istər-istəməz Azərbaycan manatına təsir göstərəcək. Azərbaycan təcrid olunmuş halda yaşamır, dünyada, ətrafda gedən proseslərdən də asılıdır. Üstəlik, son günlər neftin qiyməti də ciddi enişə keçib. Bu il əslində neftin qiyməti 11 faiz dəyər itirib. Bu da təbii ki, manata basqıları artırır. Bütün bu proseslər üst-üstə gəldikdə, manatın gələcək taleyi çox qaranlıq görünür".

Ekspertin sözlərinə görə, ilin sonuna FES qərarını dəyişməsə də, manat yenə ucuzlaşacaq: "Manat yenə dəyər itirəcək. Amma ümumən, köklü və fundamental manatın məzənəsinə təsir etməyəcək. Düşünürəm ki, ilin sonuna qədər yumşaq şəkildə gündəlik, yaxud həftəlik məzənnənin zəifləməsi yolu ilə Mərkəzi Bank manatı ucuzlaşdırmaqda davam edəcək. Çünki həm də hökumətin bunda marağı var. Manat nə qədər ucuz olsa, Dövlət Neft Fondunun və Mərkəzi Bankın ehtiyatlarına o qədər çox qənaət etmiş olur. Burada hökumətin də marağının olduğunu qeyd etmək lazımdır".

Ekspert Əkrəm Həsənov isə qeyd edib ki, manatla bağlı qısamüddətli proqnoz vermək çətinidir: "Çünki manatın məzənəsi inzibati yolla müəyyən olunur. Kiçik dövr çərçivəsində Mərkəzi Bank istənilən məzənnəni təyin edə bilər. Özünün zərərinə olsa belə edə bilər. Buna görə də ciddi proqnoz uzunmüddətli, ən azı 1 illik ola bilər".

Ekspertin fikrinə, uzunmüddətli perspektivdə manatın taleyi acınacaqlıdır: "Dolların xeyli bahalaşması və yaxın ildə 2 manatdan, sonra isə yəqin ki, 3 manatdan da baha olması qaçılmazdır. Ona görə ki, ölkənin valyuta gəlirləri azala-azala gedir və gədəcək. İstənilən əmtəə azdırsa, qiyməti bahalaşır. Deməli, ölkədə dollar azaldıqca, qiyməti də artacaq. Dollarımız isə azalır, o cümlədən valyuta ehtiyatlarımız da azalır. Bu, həmçinin Neft Fondunun sərbəst fəaliyyəti nəticəsində baş verəcək. Valyuta gəlirlərimiz ona görə azalır ki, neftin qiyməti ən azı artırır və böyük ehtimalla yenə düşəcək. İqtisadi əsaslarla yanaşı, geosiyasi səbəblər də var. Digər tərəfdən, neft hasilatımızın da həcmi azalır. Deməli, daha az neft satırıq, özü də aşağı qiymətlə satırıq. Neft və qaz Azərbaycanın yeganə valyuta gəliri mənbəyidir. Dünya bazarında əhəmiyyətli həcmdə başqa heç nə satırıq. Çünki qeyri-neft sektorumuz, o cümlədən kənd təsərrüfatı inkişaf etməyib və etmir də. Sahibkarlığın inkişafı üçün ciddi və real tədbirlər görülmür, məmurlar prezidentin göstərişlərini yerinə yetirmir. Məhkəmə sistemi bərbad gündədir. Buna görə də sərmayə qoyub iş görmək istəyən yoxdur. Xaricə nə isə satmamız bir tərəfə, heç özümüzü də təmin edə bilmirik, ərzaqın da böyük hissəsinə idxal edirik. Təbii, neft gəlirləri hesabına. Deməli, valyuta gəlirlərimizin bir hissəsi ərzağa xərclənir. Buna görə də manatın devalvasiyasının sonu görünür. Görünməsi üçün indidən tədbirlər görmək lazımdır. İlk növbədə də müstəqil və obyektiv məhkəmə sistemi olmalıdır ki, sahibkarlarda əminlik hissi yaransın və yavaş-yavaş iqtisadiyyatımız dirçəlsin. Bank sistemi və milli valyuta etimada söykənən institutlardır. Bu etimad ilk növbədə Mərkəzi Bankın rəhbərinə olan etimadla ölçülür. Azərbaycanda isə Mərkəzi Bankın sədri ən nüfuzsuz məmurlardan biridir, sözüne heç etimad yoxdur, düz danışıqda belə etimad göstərilir. Buna görə də məntiqlə çoxdan istefaya göndərməli idi. Amma göndərilir. Ona görə ki, devalvasiya bitməyib".

□ Rəy RƏFİYEVA

Noyabrın 3-dən Nazirlər Kabinetinin "Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən mallar üzrə gömrük idxal rüsumlarının dərəcələri"ndə etdiyi dəyişikliklərə bağlı qərar qüvvəyə minib. Yeni gömrük idxal rüsumları iki il müddətində qüvvədə olacaq. Dəyişikliyə əsasən, Azərbaycana idxal edilən 1 kq ev toyuğu ətə üçün 1 dollar, 1000 ədəd toyuq yumurtası üçün 100 dollar, 1 kq soğan üçün 0,2 dollar, 1 kq xiyar üçün 0,2 dollar, 1 kq qoz-fındıq üçün 1,5 dollar, 1 kq üzüm üçün 0,4 dollar, 1 kq alma (sidx istehsalı üçün, qalama (qabsız), sentyabrın 16-dan dekabrın 15-dək), armud (perrinin və ya armud sidrinin istehsalı üçün, qalama (qabsız), avqustun 1-dən dekabrın 31-dək), heyvə üçün 0,3 dollar, 1 kq xurma üçün 0,3 dollar gömrük idxal rüsumu müəyyənləşdirilib.

O cümlədən meyvə şirələrinin, spirtli içkilərin 1 litri üçün 0,7 dollardan az olmamaqla gömrük idxal rüsumu alınacaq.

Gömrük rüsumlarının artması isə yuxarıda adıçəkilən malların bahalaşması deməkdir. Hökumət rüsumları artırmaqla daxili bazarı xarici rəqəbdən qorumağa çalışsa da, bu qərar ilk olaraq əks təsir yaratdı və bahalaşmaya gətirib çıxartdı.

Çünki sözügedən məhsullarla bağlı yerli istehsal hələ daxili tələbatı ödəmək gücündə deyil. Yerli istehsal olunan bəzi məhsulların isə xammalı xaricdən gətirilir. Bu da bahalaşmanı qaçılmaz edir.

"Yeni Musavat"a açıqlamasında məsələyə münasibət bildirən iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri qeyd etdi ki, nəinki xaricdən gətirilən, eləcə də yerli məhsulların qiymətinin artacağı gözlənilir: "Xaricdən gətirilən toyuq ətinin qiymətinin qalxması bazarı təsirinə göstərəcək. Digər tərəfdən, bəzi məhsulların xammalı da xaricdən gətirilir. Məsələn, toyuq ətindən hazırlanan kolbasalar yerli məhsul olsa da, xammal kimi xaricdən gətirilən toyuq ətindən istifadə olunurdu. O cümlədən dənəxanalarda, yeməkxanalarda xaricdən gətirilən toyuq ətini istifadə edirlər. Bu sahələrdə də təbii ki, qiymət artımları olacaq. Dolayı təsirləri isə ondan ibarətdir ki, yerli istehsalçılar bazanın tələbatını tam ödəmək qabiliyyətində deyillər. Xarici analoqların qiyməti qalxdıqca, istehsalın artımına da uzun

vanların yemi, dərmanı və sair xaricdən idxal olunur. Lakin bazarda olan məhsulların böyük əksəriyyəti yerli məhsullardır. O baxımdan, sərəncam yerli istehsalın çox olduğu məhsullara tətbiq olundu. Bu həm də ona görə idi ki, idxal yolu ilə xaricə gedən valyutanın həcmi azaltmaq mümkün olsun. Bu, hökumətin əsas məqsədi idi. Burada psixoloji təəffürlər də var. Biz bu rüsumları tətbiq edilən

əhəmiyyətli hissəsinə xaricdən gətirilən məhsulları təşkil edir".

Vüqar Bayramov onu da vurğuladı ki, hökumət bahalaşmanın qarşısını almaq üçün monitorinqləri gücləndirməlidir: "Birmənalı şəkildə demək olmaz ki, yalnız xarici məhsulların qiyməti arta bilər, yerli məhsulların qiyməti artmamaqlıdır. O baxımdan, xərc strukturunun monitorinqi aparılmalıdır, yerli istehsal olunan məhsullarda xaricdən gətiri-

Bəzi ərzaq məhsulları yenə bahalasaçaq

Yeni gömrük rüsumları qüvvəyə mindi; hökumət bahalaşmanın qarşısını almaq üçün monitorinqləri gücləndirməlidir

bir zaman lazım olduğunu nəzərə alsaq, yerli istehsalçılar da məhsullarının qiymətini qaldıracaqlar. Bu da nəticə etibarilə əhəlinin büdcəsinə zərbə vuracaq. Daxili istehsalın artması üçün bu qərarın qısa zamanda effekt verəcəyini gözləmək əbəsdir".

Iqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov isə "Yeni Musavat"a açıqlamasında bildirdi ki, hökumət "Antidoping haqqında" Qanun qəbul edib, həmin qanuna uyğun olaraq idxal olunan məhsulların bir qisminin gömrük rüsumunun qaldırılması gözlənilən idi: "Hökumət o məhsulların idxalına gömrük rüsumunu qaldırıb ki, onlar ölkədə ya tam, ya da qismən istehsal olunur. Məsələn, qus ətə ölkədə istehsal olunur. Lakin bu hey-

zaman bildirmişdik ki, xaricdən gətirilən məhsullar bahalaşarsa, bu, yerli istehsalın da bahalaşmasına gətirib çıxaracaq. Məsələn, yerli kolbasa istehsalında istifadə olunan xammalın

lən xammalın çəkisinin nə qədər olması müəyyənləşdirilməlidir, daha sonra həmin məhsulun qiymətinin artması iqtisadi baxımdan əsaslandırılmalıdır".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Kənd təsərrüfatı ciddi ziyanda

Fikrət Yusifov: "Bu ilin payızında heç vaxt müşahidə olunmamış aramsız yağışlar kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına ciddi təsir göstərir"

Ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafı qarşıya məqsəd kimi qoyulduğundan, ekspertlər məsələ ətrafında fikirlərini, təkliflərini açıqlayırlar. Hansı sahələrin inkişafının mümkünlüyü, qarşıya çıxan çətinliklər ekspertlər tərəfindən müzakirə edilir. Bu sahəyə dövlətin dəstəyinin hansı həddə olması da müzakirəyə çıxarılan məsələlərdəndir.

Iqtisadçı alim Fikrət Yusifov musavat.com-a bildirib ki, cari ilin doqquz ayı ərzində aqrar sektorda ümumi istehsal 6,7 faiz arta bilər: "Təəssüf ki, bu ilin payızında indiyə qədər heç vaxt müşahidə olunmamış aramsız yağışlar kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının səviyyəsinə ciddi təsir göstərir. Əgər təbii şərait normal olsaydısa, bu il aqrar sahədəki göstəricilər kifayət qədər yüksək ola bilərdi. Təbii şəraitin tam əlverişsiz olduğu bir vəziyyətdə, ümumi iqtisadi bəhrənə və ümumi iqtisadi əzəmlər fonunda aqrar sektordakı və nəticələr sahənin inkişafına dövlət səviyyəsində göstərilən diqqətin nəticəsi kimi dəyərləndirilməlidir".

Ekspertin sözlərinə görə, son bir neçə il ərzində aqrar sektorda fermerlərin fəaliyyətini daha sə-

mərəli təşkil etmək məqsədilə dövlət öz dəstəyini kifayət qədər artırır: "Hazırda fermerlər ancaq torpaq vergisi ödəyirlər və başqa qalan bütün vergilərdən azaddırlar. Elə bunun nəticəsidir ki, hesabət dövründə keçən ilə müqayisədə bir çox məhsulların istehsalı və ixracı üzrə əsaslı irəliləyişlər müşahidə olunub, ixrac olunan məhsulların çeşidi kifayət qədər böyüyüb, ixracın coğrafiyası isə genişləndi. Bunu kifayət qədər müsbət ənənə hesab etmək olar".

F.Yusifovun sözlərinə görə, strateji məhsulların yetiştirilməsi sahəsində bu ilin doqquz ayı ərzində əldə olunan nəticələr ötən illərin müvafiq dövrləri ilə müqayisədə artıq dəfə ilə ö-

çülə biləcək səviyyədədir: "Məsələn, əgər keçən il 18 min hektardan cəmi 30 min ton pambıq topaq vergisi ödəyilsə, bu il 52 min hektarda pambıq ekini təmin edilib. Bu hesabata da ilin sonuna 100 min ton məhsul gözlənilir. Gələn il pambıq ekini sahələrinin 2,3 dəfə artırılması, onun istehsalının isə 250 min tona çatdırılması nəzərdə tutulur. İpək istehsalının yeni infrastrukturunun yaradılması və baramaçıların müasir tələblər səviyyəsində təşkil edilməsi nəticəsində keçən il istehsal olunmuş 232 kiloqrama qarşı cari il 70,7 ton, yəni 300 dəfə artıq yaş barama məhsulu istehsal edilmişdir. Növbəti illərdə ölkədə baramaçıların daha geniş inkişafı

məqsədlə 1 milyon 600 min tut tinqinin əkilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da hazırda mövcud olan tut ağaclarının sayından 4,5 dəfə çox deməkdir. Cari ilin 1 iyun tarixinə respublika üzrə 2,1 min hektar sahədə tütün ekilib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 839 hektar və ya 40 faiz çoxdur. Göründüyü kimi, aqrar sektora dövlət dəstəyi öz nəticələrini artıq verməyə başlayıb. Hesab edirik ki, bu qaydada inkişafa yaxın bir neçə il ərzində aqrar sektor ölkə iqtisadiyyatının neftdən əsliliğinin aradan qaldırılmasında öz sözünü əsaslı şəkildə deyəcək".

Ekspert qeyd edib ki, aqrar sektorun sürətli inkişafını təmin etmək üçün ölkənin bank sisteminin rolu kifayət qədər artmalıdır: "Bu gün kəndli-fermer dövlət dəstəyi ilə xüsusi olaraq verilən kreditlərdən başqa kreditlər almaq iqtidarında deyil. Çünki banklar bu gün kənd təsərrüfatı sahəsində sahibkarlığa dəstək verməyə hazır deyillər. Onların hazırkı durumunda təklif edə biləcəkləri kreditlərin şərtləri isə çox ağırdır. Yeni bu gün fermer hər hansı bir məhsul istehsal etmək üçün bankdan 15-20 faizlə kredit götürüb bu işlə məşğul ola bilməz. Belə kreditlər ona ən yaxşı halda 5-7 faizlə təklif olunmalıdır. Eyni zamanda kreditlərin uzunmüddətli olması mühüm şərtir. Hesab edirik ki, aqrar sahədə qarşıya qoyulan qlobal vəziyyətlərin həlli üçün ölkədə dövlətin dəstəyi olan xüsusi bir ixtisaslaşmış bankın yaradılması əhtiyac var".

□ Rəy RƏFİYEVA

Sagirdlərin əksəriyyəti tənəffüs vaxtı məktəblərin bufetinə qaçır. Burada isə sağlamlıq üçün təhlükəli olan, tərkibi, hazırlanma şəraiti bilinməyən pizza, tost, doner, bulka, keks, çips, pirojna, suxarı, buterbrod və müxtəlif qazlı içkilərin satıldığı haqda zaman-zaman faktlar ortaya çıxıb. Məktəb bufetlərinə nəzarət etmək olar ki, yox dərəcəsindədir. Baş çəkdiyimiz bir neçə məktəb bufetində bunların şahidi olduq. Bufetlərinə jurnalistlərin daxil olması qadağan edilsə də, biz valideyn qismində ora daxil olaraq, xeyli məlumatlar əldə etdik. Məlum oldu ki, bufetlər haqqındakı standartda qadağan edilmiş xeyli qidalar var ki, onlar hazırda bufetlərdə şagirdlərə sınırlar. Bəli, məhz sınırlar, çünki uşağın qidanın keyfiyyətini müəyyən etməsi mümkünsüzdür.

Şagirdlər məktəb bufetlərində qidaların bəha satıldığını deyirdilər.

304 sayılı orta məktəbdə olarkən şagirdlərdən biri məktəbdə daha çox kolbasa-çörəyi bəyəndiyini dedi: "Kolbasa-çörək və pərəşkilər yaxşıdır. Ancaq pizzanın içindəki sosiska yaxşı dadmır. Biz daha çox suxarı alırıq. Ancaq bizim məktəbdə qazlı sular satmırlar. Çöplü şirələr satılır".

Məktəbin qarşısında övladını dərindən götürməyə gələn bir neçə valideynlə də söhbət etdik. Övladının 3-cü sinifdə oxuduğunu deyən Əminə Məmmədova uşağına məktəb bufetindən nəse almağa icazə vermədiyini dedi: "Mən məktəb bufetində nələrin satıldığını, hansı şəraitdə bişirildiyini bilmirəm. Ona görə də buranın qidalarına etibar etmirəm. Özüm hər səhər uşağı dərsə gətirəndə mağazadan şirniyyat, su alıb çantasına qoyuram".

Ümumiyyətlə, Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin ümumtəhsil və ilk peşə təhsili müəssisələrində uşaq və yeniyetmələrin qidalanması zamanı istifadəsinə icazə verilməyən məhsulların siyahısı aşağıdakı kimidir: İçalat məhsulları (qaraçiyər, dil və ürək istisna olmaqla), içalatı təmizlənməmiş quş, vəhşi heyvanların eti, suda üzən quşların yumurtası və eti, qabığı çirklənmiş yumurta, və həmçinin salmonelloza görə qeyri-sağlam təsərrüfatdan olan yumurta, germetikliyi pozulmuş bankada olan, köpmüş, paslı, deformasiyaya uğramış, etiketsiz konservlər, termiki emala məruz qalmayan yaşıl noxud, çirklənmiş və ya anbar ziyanvericiləri ilə yoluxmuş yarma, un, quru meyvələr və başqa məhsullar, mənşəyi məlum olmayan ərzaq məhsulları, kremli şirniyyat məmulatları (piroq və tortlar), termiki emala məruz qalmayan, təbii halda olan kəsmik və xama, ev şəraitində hazırlanmış qatıq, göbəkələr və onlardan hazırlanan məhsullar (kulinariya məmulatları), termiki emala məruz qalmayan içkilər və morşlar, kvas, kənd təsərrüfatı heyvanlarında aşkarlanan xəstəliklərə görə qeyri-sağlam təsərrüfatdan alınan, çəlləkdə saxlanılan, pastərizə edilməmiş və qaynadılmamış süd, təbii halda olan və kəsmiyyətin hazırlanması üçün istifadə edilən süd və qatıq, termiki emaldan keçməmiş ətdən, quş eti, balıqdan hazırlanmış yeməklər, sirqə, xardal, qıtıqotu, istiotlu bibər və digər (kəskin) ədviyyatlar, xəmiri acidan naməlum tərkibli tozlar, istiotlu souslar, ketçuplar, mayonezler, qelyanaltı konservlər, turşuya qoyulmuş tərəvəzlər və meyvələr, təbii kofe, alkoqollu, energetik içkilər, kulinariya yağları, donuz və qoyun piyi, marqarin və digər hidrogenləşdirilmiş yağlar, qazlaşdırılmış içkilər, bitki yağları əsasında süd məhsulları və dondurma, saqqız,

məktəb rəhbərliyi tərəfindən ictimai nəzarət olmalıdır ki, bu standartın tələblərinin pozulmasına yol verilməsin".

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Bəşarət Məmmədov məktəb bufetlərində standartdan kənar qidaların satılmasına icazə verilmədiyini və daim nəzarət olduğunu bildirdi: "Məktəbin qapısından içəridə nə varsa, Məktəb bufetlərində arzuolun-

maz qidalar, evdə bişirilən pərəşkilər satılır. Bakı məktəblərini mərkəzləşdirilmiş qaydada qida ilə təmin edən ayrıca sovet vaxtından qalmış bir qurum var. Bu qurum müəyyən cavabdehlik daşıyır. Amma çox təəssüf ki, o qurum da bu işlərə kifayət qədər nəzarət edə bilmir. Məktəb bufetlərinə valideynlər də nəzarət etməli, oranın standartlara uyğun işləməsinə nail olmalıdır".

məktəb rəhbərliyi buna nəzarət edir və cavabdehdir".

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseyinov məktəb bufetlərinin əsliyə icazəyə verilməmiş bir obyekt olduğunu dedi: "Bütün hallarda direktorlar məktəb bufetlərinə şərikdirlər. Standartlaşma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi məktəb bufetlərində satılan ərzaq mallarının çeşidi, onun standartı barədə sənə qəbul edib. Lakin bu əhəmiyyətli sənədin tələbləri məktəblərin maksimum 30 fa-

zında yerinə yetirilir. Biz dəfələrlə demişik ki, böyük tənəffüsdə belə uşaqların normal qidalanmağa vaxtı olmur. Çünki böyük tənəffüsün vaxtı çox azdır. Dəfələrlə təklif vermişik ki, məktəblərin koridorlarında avtomatik meyvə satan qurğular qurulsun ki, uşaqlar ora qəpik atıb heç olmasa meyvə ilə qidalansınlar. Bu, ciddi problemlərdən biridir. Məktəb bufetlərində arzuolun-

Uşaqları zəhərləyən məktəb bufetləri...

Fazil Talıblı: "Azyaşlıların qidalanması üçün nəzərdə tutulmayan məhsullar satılır"

Bəşarət Məmmədov: "Məktəb bufetlərində standartdan kənar qidaların satılmasına icazə verilmir"

Eyyub Hüseyinov: "Məktəb bufetlərinə valideynlər də nəzarət etməli, oranın standartlara uyğun işləməsinə nail olmalıdırlar"

çipsilər, tərkibində etanol olan (0,5%-dən artıq) qırmızı və turş süd məhsulları,ət qiyməsi ilə hazırlanmış makaron, ətli blindlər, studenlər, doğramac, paşetlər, siyənək balığından farşmak, üzərində sous gəzdirlən ətli və balıqlı yeməklər, yumurtalı makaronlar, qayğanaq, frityarda qızardılan piroqlar və ponçiklər.

Ancaq təəssüf ki, bu qidaların əksəriyyəti bufetlərdə satılır. Bir çox ölkələrdə məktəb bufetlərində uşaqların qida menyusu hazırlanarkən pediatr və digər mütəxəssislərin rəyi nəzərə alınır. Azərbaycanda isə bu, nəinki nəzərə alınmır, heç bufetdə işləyənlər belə həkim nəzarətindən keçmir. Hansı ki, normalda bu şəxslər 3-6 aydan bir həkim nəzarətindən keçməlidirlər.

Standartlaşma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Fazil Talıblı hazırda bütün bufetlərə nəzarət etmənin mümkün olmadığını dedi: "Bir neçə il öncə ictimaiyyət tərəfindən gələn sosial tələbi nəzərə alaraq və bu sahədə normativ tənzimləməni həyata keçirmək məqsədilə Standartlaşma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən məktəb bufetlərinə olan tələbləri özümdə əks etdirən dövlət standartı təsdiq edib. O ərəfədə biz bu standartla bütün müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarını, bu sahədə çalışan qurumları, məktəbləri, katrinə heyatə keçirən özəl şirkətləri - hansı ki, məktəb bufetlərinə bu qidalanmanı təmin edirlər - hamısını o standartla tanış etdik. Məktəb direktorları ilə görüşlərimiz oldu və məlumat verildi. Çox təəssüf ki, biz də mətbuatdan, ictimaiyyətdən eşidirik ki, məktəblərin bufetində qadağan olunmuş ərzaqlar, çipsilər, suxarılar, qazlı sular, acılı, souslu, mayonezli, ketçuplu məhsullar satılır. Azyaşlıların qidalanması üçün nəzərdə tutulmayan məhsullar satılır.

Hazırda yoxlama aparmaq səlahiyyəti bizdə olmadığına görə mövcud vəziyyəti təhlil edə bilmirik. Amma valideynlər,

məktəb rəhbərliyi buna nəzarət edir və cavabdehdir".

məktəb rəhbərliyi buna nəzarət edir və cavabdehdir".

□ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

Bir təhqirin iki növ cəzası

Samir SARI

Bizim köndin camaatında bir qoribə xasiyyət vardı, bir-birinin babasının vaxtilə daşımış olduqları ləqəbləri yada salıb, lağlağı edirdilər. Elə adam vardı ki, hamıya deməyə söz tapırdı, ancaq kimsə qayıdıb onun babasıyla bağlı söz deyəndə cırnayırdı.

Neçə dəfə belə söhbətlər üstündə dava da düşmüşdü. Bir dəfə yaxın adamın toyunda "dədə-baba zarafatı" üstündə iki sürücü qohum az qaldılar tutuşsınlar. Əhvalat belə oldu ki, sürücülərdən biri həmkarının babasının Cürdək (bu, su qabıdır, güman ki, ağsaqqal biçinə-filana gedəndə üstündə həmişə cürdək olurmuş) ləqəbi daşdığını yada salıb zarafat edəndə, o da qayıdıb onun babası haqqında köntöy bir zarafat elədi. Onların sözü çəpləşdi, dava başlamaq üzrəkən, ağsaqqallar olaya müdaxilə etdilər. Cürdəyin nəvəsini döymək istəyən sürücüyə dedilər ki, nə var, niyə cumursan bunun üstünə. O da cavab verdi: "Görmürsünüz, babama nə deyir?" Dedilər, axı, birinci sən onun babasına sataşdın. Davakar sürücü qane olmadı: "Mənim babam onun babasının tay-tuşu olmayıb".

İndi icazənilə keçirəm mətəbə. Bizim əksəriyyətimiz həmin o, başqasının babasına sataşan, amma öz babasına söz deyiləndə dava salan sürücüylə, türkün sözü, eyni zehniyyətdəyik.

Çox tez-tez olur ki, mətbuatda təhqir olunmuş və qisas almaq eşqi ilə yanan həmkarımıza öyüd-nəsihət veririk: "Boş ver, a bəy, fikir vermə, qoy rədd olsun, axmaq adamdır da. Tort yeyən iti öldürməzlər ki".

Amma elə ki, öz ünvanımıza təhqiramiz bir söz işlədir, beynimiz çönür. Məsələn, 5-6 ay əvvəl bir toyda başqa kollektivdə çalışan jurnalist həmkarımız bizim əməkdaşlara yaxınlaşıb şəkil çəkirmiş, sonra da o şəkli sosial şəbəkədə paylaşmışdı. Bizim də düşmənimiz, bədxahlarımız var. O bədxahlardan ikisi həmin şəkilin altında əməkdaşlarımıza qarşı təhqiramiz ifadələr yazmışdı. Bir əməkdaşımız təhqiramiz şərh yazanların adını öz qara dəftərinə salıb, and içir ki, onların hanısına rast olsa, ilk fürsətdə qulağının dibinə şille tutuzduracaq. Adam hüquqşünaslarla da məsləhətləşib, o hərəketinin müqabilində alacağı cəzayı da aşağı-yuxarı bilir, deyir, şilləni elə vuracaq ki, o təhqir yazan gənc ayaq üstə qalmayacaq, amma bədən xəsarəti də olmayacaq, ən çoxu sifətdə beş barmağın dördünün yeri qalacaq, bir də yazdığı söyləşlə bağlı səhv etdiyini, nə yediyini etiraf edəcək.

Bəlkə də həmkarımızı təhqir edən şəxslər bu haqq-hesabı unudublar, gedib, amma təhqir olunanın yadındadır, hətta hazır qisas planı da var, sadəcə, gerçəkləşdiriləsi günü gözləyir.

Ona görə də Elsevər adlı gah müxalifətçi, gah iqtidarçı olan gənci təhqir üstündə tutdurduğuna görə müğənni Mətanət Əsədovanı qınayanları qınayıram.

Qınaqlar bir az düşsün, görsün, Mətanət ünvanlanmış təhqir onun özünə deyilsəydi, özünə necə edər. Əlbəttə ki, o, durub Elseveri polisə-prokurorluğa, məhkəməyə verməzdi, Elishin ünvanını tapar, qapısına gedər, təpiyinin altına salıb, çığnayar, gedib girərdi türməyə.

Müğənni isə mədəni yol tutub, onu təhqir edənə hüquqi müstəvidə, qanunun gücünə, dövlətin iradəsi ilə hesablaşsın.

Bir dostumuz var, deyir ki, gərək müğənni gənci tutdur-mazdı, sevgilisini göndərirdi, o da gedib Elsevərin peysərinə qapaz çəkərdi, iş bitər.

Amma sizi əmin edirəm ki, bu halda da hamı deyəcəkdi ki, burası dağ başıdır, dərəbəylikdir, dövlət var, qanun var, məhkəmə var, müğənni təhqir olduğunu hesab edirsə, qoy məhkəməyə müraciət eləsin.

Odur, ötən illərdə müğənni Röya bu kimi münafiqələri türk seriallarından tanıdığımız kabadaylar kimi həll etmək istəmişdi, özünü kriminal avtoritetlər kimi aparmışdı, yazığın ünvanına yazmadığımız söz qalmadı. Əgər o, şəxsiyyətini təhqir edənə məhkəmə yoluyla cəzalandırmaq istəyəydi, onda da başqa söz deyəcəkdilər.

Birdəfəlik anlamaq lazımdır ki, media və sosial şəbəkə başqalarını cəzasızcasına təhqir etmək üçün qolay yer deyil. Lap biri fahişədirsə, yəni qeyri-leqal masaj salonunda işləyərək, millətə cinsi xidmət göstərsə, ya da ildə 5 dəfə sponsor-aşna dəyişirsə, bu, hələ heç kimə onu təhqir etməyə əsas vermir. Təhqir edərsən, ən yaxşı halda məhkəməyə verələr, ən pis halda Röya sənə apartdırıb zirzəmiyə salar, videonu çəkdir.

Azərbaycanlılar sosial şəbəkədən

pul qazana bilmir, çünki...

Ölkəmizdə bu ənənənin ləng inkişafının səbəbləri nədir?

Dünyada məşhurlar öz instagram, facebook, tivit-ter səhifələrindən pul qazanma yoluna üstünlük verirlər. Belə ki, firmaların reklamına, hansısa gözəllik salonunun, yeni çıxan məhsulun... tanıtımına səhifələrində icazə verən məşhurlar hər paylaşımından bəlli məbləğ alırlar. Nəticədə ay ərzində bu reklamların faizləri üst-üstə yığılır və hətta 10 min dollardan başlayan bir məbləğə yüksəlir. Təbii ki, sıradan insanların belə bir şansı yoxdur. Amma sosial şəbəkədə və internetdə pul qazanmaq üçün xeyli optimal üsullar var.

Facebookda reklamdan pul qazanmaq imkanı get-gedə artır. Facebook-a yüklənən videolar artıq tək şəbəkə daxilində paylaşılır, başqa saytlara da yüklənə bilər. Bu paylaşılan videoların üzərinə reklamlar da yerləşdirilə bilər. Bu da facebook istifadəçilərinə reklamdan da pul qazanmaq imkanı yaradacaq.

Azərbaycanda tanınmış blogger sayılan Nurlan Abbaszadə internetdən pul qazanmağın müasir üsulları barədə məlumatlıdır və bununla bağlı öz bloqunda

arayış xarakterli material hazırlayıb. Onun yazdığına görə, 2015-ci ildən bu cür sistemlərlə pul qazanmaq daha da böyük potensial vəd edir. Lakin bu hər kəs üçün keçərlidir deyil. Hər internetə bağlantısı olan insan internetdən pul qazanmaq üçün yararlı sayılır. Bunun üçün bir sıra kriteriyalar vardır. Əgər internetdən pul qazanmaq asan olsa idi, bunu hər kəs bacarardı.

Blogger internetdən pul qazanmanın yollarını 4 əsas maddədə birləşdirib:

1) Video hazırlayaraq in-

ternetdən pul qazanmaq;

2) Məqalə yazaraq internetdən pul qazanmaq;

3) Proqramlaşdırma ilə internetdən pul qazanmaq

4) Forex sistemi ilə internetdən pul qazanmaq;

Bu yazımızda sizlərə ilk olaraq birinci maddə haqqında danışacağıq.

YouTube internet portalından video hazırlayaraq internetdən pul qazanmaq haqqında yəqin ki, çoxları sizə eşitmişiniz. Lakin bu sistemin necə işlədiyini haqqında təsəvvürünüz yoxdur.

YouTube-dan pul qazanmaq üçün əsas alqoritm belədir.

Kanal yaradırsınız, kanalınıza videolar yerləşdirirsiniz, kanalınızı reklam edirik və abunəçilərimizi artırırıq. Kanalımıza YouTube- reklamları yerləşdirir, yeni videolarımıza avtomatik olaraq bu videolar yüklənir YouTube tərəfindən. Bu videoları tıklama və göstəriş sayına görə isə YouTube - bizə pul ödəyir. Ödənilən pul Google Adsense hesabımıza yüklənir, buradan isə bizim bank hesabımıza nağd olaraq göndərilir.

Amma internetin təklif etdiyi şərtlər bununla yekunlaşmır. İnternetdən pul

qazanmaq üçün aşağıdakı üsullar da var.

1) Affiliate Marketing System (Satışa çıxarma və Ortaqlıq Sistemi): Yerli xarici bir çox internet saytının təqdim etdiyi bu imkan üçün komissiyaçılığın bir az daha inkişaf etmiş versiyasını deyə bilərik. Sayta üzv olursunuz, satacağınız məhsulları təyin etdikdən sonra bu məhsullara uyğun bir müştəri toplumu meydana gətirə bilərsiniz. Bu, ümumiyyətlə, ilk başlarda yoldaşlardan meydana gəlir. Qısacası, edilən bütün bu əməliyyatlardan qazanırsınız və ən əhəmiyyətli məhsul satacağınız məhsul komissiya əvəzi, ikincisi isə daha çox müştəri taparaq. Daha çox qazanan və qazandıran bir satıcı olaraq komissiya əvəzinin artması, fərqli sabit gəlir, hədiyyələr qazanmanız üçün sizi motivasiya edəcək əlavə fürsətlər yaranır.

2) Game Design (Kompüter Oyun Dizaynı): Əlbəttə ki, böyük firmaların milyonlarla dollar qazandığı, amma yüzlərlə qrupların olduğu oyunlardan bəhs etməyəcəyiniz flash və java proq-

ramlarını, videoları rahatlıqla tapa bilərsiniz. Bunları bir çox sayta sata bilərsiniz, ölçüləri kiçik olduğu üçün çox yer örtməyən bu oyunları cib telefonlarına belə yükləyə bilərsiniz. Hətta müxtəlif yarışmalara qatılaraq mükafat qazana bilərsiniz.

3) İctimai Media Mühəndisliyi (İnternet Reklam Xidmətləri): İnternetin sürətlə həyatımızın hər sahəsinə girdiyinin fərqi olan firmaların, bir çox ictimai şəbəkənin meydana gəlməsindən faydalanaraq çox daha qısa müddətdə və çox daha çox insana çatma bilmək üçün internet reklam xidməti təmin edənlərə yönəldilir. Bunun nəticəsində də "ictimai media mühəndisliyi" adında bir peşə ortaya çıxıb. Onlar ictimai paylaşma saytlarına girib firma adına hesab, qrup, səhifə açırırlar və üzvlərlə yoldaş olurlar. Beləliklə, həm firma təqdimatını edir, həm unudulmur, həm də ünsiyyət təmin edilərək anketlər və oyunlar ilə müştəri məmnuniyyəti işlərini görmüş olurlar.

Gənc blogger Məhəməd Türkmən isə hesab edir ki, Azərbaycanda da sosial şəbəkə vasitəsilə pul qazanmaq mümkündür.

Onun sözlərinə görə, bizdə bu qazanc Türkiyədə, Avropadakı qədər olmasa da, əslində mümkündür. Müsahibimiz dedi ki, onedo.com adlı saytda video yerləşdirməklə bunu etmək mümkündür. Bizdə isə belə bir təcrübə yoxdur: "Amma sosial şəbəkədə 100-150 min izləyicinin varsa, sənə müxtəlif reklam təklifləri gəlir. Bunlardan birincisi gizli reklamlardır - virtual reklam. Mən şəkil qoyuram, amma gizlicə hansısa kofe firmasını

reklam edirəm. Bunların qiyməti də digərindən ucuz olur. Mənim 100 min izləyicim var, kimsə təklif edir ki, hansısa sərnişindirici içkini reklam et. Mən masanın üzərinə həmin sərnişindirici içkini qoyub, şəklini də yayıramsa, bu, gizli reklamdır və burda ödəniş 50 faiz azdır. Amma mən açıq-aşkar deyəndə ki, "bu sərnişindirici içkini için", bu zaman birbaşa reklamdır və qiyməti daha bahadır".

Konkret sosial şəbəkədən pul qazanma imkanlarına gəlincə, M. Türkmən dedi ki, reklamların qiyməti minimum 300-400 manatdan başlanır. Bu, əsasən foto və videolar üçündür: "Məsələn, sən bloggərsən, vaynsan. Çəkiliş edərkən hansısa mağazanın, firmasının nümayəndəsi deyir ki, çəkiliş zamanı mənim məkanından istifadə et, loqom düşsün. Onun qiyməti 300 manatdır. Bir də var deyir, mənim məhsulumu reklam et. Azərbaycanda bu təcrübə yavaş-yavaş formalaşır. İzləyicisi az olanlara pul ödəmirlər. Bəzən kostyum firması çəkiliş üçün kostyum verir. Müğənnilərə də bu qaydada iş gedir".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

Kişilər!!! Axırcı şans!!!

İsrail təbabəti tətbiq edilir!

Əgər Sizə nə Azərbaycanda, nə də xaricdə heç kim kömək edə bilməyibsə, onda yaxşı insanlara, aşağıdakı xəstəlikləri, keyfiyyətli, qısa müddətlə və tam müalicəsini d-r Vaiz Səmədov apara bilər:

- * Cinsi zəiflik, meyilin və ereksiyanın azalması tam impotensiyədək (yaşdan və səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Cinsi marağın və cinsi aktların azalması
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Prostatitlər. Prostat vəzinin böyüməsi və ya kiçilməsi
- * Prostat adenomasi (vəzidə düyünlərin amala gəlməsi)
- * Cinsi vəzilərin-xayaların böyünməsi və ya kiçilməsi
- * Qasıq-xayalıqda sızılı, küt və ya kəskin ağrılar
- * Əvvəldən xarici cinsi üzvün balaca olması
- * Xarici cinsi üzvün sonradan birdən kiçilməsi
- * Cinsi üzvün düyünlə birdən öyilməsi (Peyroni xəstəliyi)
- * Oğlan uşaqlarında cinsiyyət üzvlərinin inkişafsızlığı
- * Uşaqlarda gecə vaxtı yerinə sidiyə getməsi (enurez)
- * Hormonal və iltihablı sonsuzluq (kişilər və qadınlarda da)
- * Yuxusuzluq və yuxu pozuntuları
- * Sidik aktlarının gecə ya gündüz tez-tez olması
- * Sidik aktlarının çətinlikləri və tutulmaları
- * Cinsi aktla bağlı sidikdə və spermada qan olması
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalqlar və ağrılaşmalar
- * Saçların bütün formalatda tökülməsi. Sızanaqlar
- * Yuxuda iken və yuxudan qalxanda qan təzyiqinin yüksək qalması
- * Boyun, baş, bel, ayaq ağrıları və osteoxondroz
- * Onurğa sütununun yırtığı, qulunların dərmansız müalicəsi

Həkimə zəng etmək üçün (saat 11.00-dan sonra)

Tel: (050) 213 88-05.

Həkimin 16 TV çıxışları: youtube.com və facebook.com doktor Vaiz Səmədov.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 245 (6566) 4 noyabr 2016

Atası ilə sağollaşdı, 2 saat sonra onu tanımadı

“Daily Mail” qəzetinin xəbərinə görə, 13 yaşındakı Şarlotta Parsonsun ölümcül xəstəliyi atasını tanımadığı vaxt ortaya çıxıb. Ata Den səhər qızını məktəbə qoyandan 2 saat sonra məktəbdən qızının xəstətlənməsi ilə bağlı zəng gəlib. Məktəbə gələn atanı isə qızı tanımayıb. Kriz keçirən və şüur bulanıqlığı yaşayan Şarlotta dərhal xəstəxanaya aparılıb. 13 yaşlı qız ancaq anasını tanıyır və keçmiş pişiklərindən danışır. 10 gün boyunca xəstəxanada qalan Şarlottaya iflic və meningit testləri edilib. 1 ay boyunca antibiotikdən istifadə edəndən sonra isə qızda beyin iltihabı olduğu ortaya çıxıb. Ölümcül bir xəstəlik olan və olduqca nadir rast gəlinən beyin iltihabı isə yaddaş itkisinə səbəb ola bilər. İmmunitet sistemi nisbətən zəif olan uşaqlar və yaşlılar isə beyin iltihabına daha meyillidirlər. İlk vaxtlar gripə bənzər simptomlarla ortaya çıxan xəstəlik, gün keçdikcə iflic, əhval dəyişikliyi, xarakter və davranış dəyişiklikləri formasında özünü göstərir. 20 həftə boyunca infeksiya ilə mübarizə aparan Şarlotta bu müddətdə məktəbdən də məhrum olub.

Bir sualla həyatını dəyişdirdi

Amerikada yaşayan 24 yaşlı Amber Rose 152 kilo ağırlığında idi. O, təyyarəyə minməyi bilmək üçün hər zaman iki yerin pulunu ödəyirdi. Bir gün heç tanımadığı adam ona “siz neçə aylıq hamiləsiniz” sualını verdi və bununla da həyatı dəyişdi. Bu sualdan olduqca təsirlənən qadın sürətli şəkildə arıqlamağa başladı. 80 kilo verən və 8 min dollar qarşılığında da arıqlayandan sonra ortaya çıxan ekstra dəyişiklik hamını şoka saldı. Qadın özü yerli mediaya açıqlamasında bildirdi ki, “hamiləlik” sualı onun bütün həyatını dəyişib. Belə ki, həmin suala qədər insanların onu kök qadın kimi qəbul etməsinə öyrəşmişdi. Amma hamiləlik sualı ona olduqca pis təsir edib: “Ana olmağa hazırlaşan qadınlara müqəddəs

varlıqlar kimi baxıram. Özüm də nə zamansa elə olmaq istəyirəm. Amma hamilə olmadığım halda hamilə münasibəti görmək mənə heç də xoş gəlmədi”.

9 yaşlı uşaq ad gününü keçirdi, heç kim gəlmədi

Reyon ştatının sakini olan 9 yaşlı uşaq ad gününü təkbaşına keçirib. Lenta.ru saytının xəbərinə görə, dəvət olunanlardan heç kim onun ad gününə gəlməyib. Uşağın anası Kristen Leyn bildirib ki, uşaq yeddi dəvətnamə hazırlayıb. Amma həmin ünvanlardan heç biri bu dəvəti təsdiqləməyib. Ana buna görə narahat olmayıb. O xatırlayıb ki, qızının ad günündə də dəvətnamələrlə bağlı hər hansı təsdiq almamışdı. Buna baxmayaraq, dəvət olunan hər kəs ad gününə qatılmışdı. Bu səbəbdən də qadın oğlunun ad gününü təxirə salmağı düşünməyib.

Leyn bildirib ki, onların ailəsi yeni şəhərə köçüb,

Malon isə evdə təhsil alır. Bayram münasibətilə o, yeni dostluqlar qurmaq və evi bəzəmək istəyib. “O, ad gününə qədər olan günləri sayırdı” deyən qadın xatırladı ki, öz bloqunda valideynlərdən dəvətnaməyə öncədən cavab vermələrini xahiş etmişdi. “Mən orda qeyd etmişdim ki, ad gününə gələ bilməməyiniz dəhşətli bir hadisə deyil. Sadəcə, bu haqda öncədən xəbərdarlıq edilsə daha yaxşı olar”. Ad gününə heç bir qonaq gəlməyən oğlanın əhvalı isə tez bir müddətdə düzəlib və o ümid edir ki, gələn ilə qədər dostları da çoxalacağı üçün ad gününə gələnlərin sayı çox olacaq.

Uşağın baş tutmayan ad günündən xəbər tutan yanğınsöndürmə xidməti isə Malon üçün individual ekskursiya keçirib.

QOÇ - Hansısa narahatçılığa əsas yoxdur. İstirahətçisi olduğunuz proseslər müsbət istiqamətdədir. Hətta maddi durumunuzun da yaxşılaşacağı mümkündür. Məsuliyyətinizi dərk edin.

BUGA - Göy qübbəsi təzadlar ümmanına düşməyinizdən xəbər verir. Bu səbəbdən hər addımda ağıllı və tədbirli davranmalısınız. Fəaliyyətlə bağlı problemləriniz tədricən qaydasına düşəcək.

ƏKİZLƏR - Ümumi məziyyətlərinə görə bəxtinizə gərgin bir təqvim çıxıb bilər. Odur ki, hər addımda tədbirli və ayıq-sayıq olmalısınız. Haqqınızı zorakı üsullarla tələb etməyə çalışmayın.

XƏRÇƏNG - İş yerində xırda qanqaraçılığı gözlənilir. Özünüzi ehtiyatlı aparın. Sizi başa düşməyənlərə nəyişə anlatmağa çalışmayın. Əsas diqqətinizi cari iş problemlərinin həllinə yönəldin.

ŞİR - Yeni əlaqələr yaratmaqla mövcud problemlərinizi həll etmək imkanı qazana bilərsiniz. Müzakirələr zamanı mövzudan kənara çıxmayın. Axşama doğru üreyinizə yaxın adamlara baş çəkin.

QIZ - Perspektivli sövdələşmələr üçün uğurlu vaxtdır. Amma danışıqları yalnız ikili vəziyyətdə aparmalısınız. Bu gün mühüm planlarınızı kiməsə desəniz, onlar reallığını itirə bilər.

TƏRƏZİ - Saat 11-13 arası azacıq gərginliklə üzləşsəniz də, günün əsas qayəsi zövqünüzə uyğun tərzdə cərəyan edəcək. Nahardan sonra gözlənilməz və sevindirici hadisələrlə rastlaşacaqsınız.

ƏQRƏB - Olduqca uğurlu gündür. İdeyalarınıza doğru ilkin addımlar atmaqdasınız. Tərəfdaşlarınızla səmimi olsanız, bu prosesi sürətləndirə bilərsiniz. Nahardan sonra müqəddəs ocaqlara baş çəkin.

OXATAN - Oturaq işlərə müəyyən qədər ara verin. Yoxsa gərginlikdən qurtula bilməyəcəksiniz. Ulduzlar müxtəlif ünvanlardan maraqlı təklif alacağınızı bildirir. Axşam sevinəcəksiniz.

OĞLAQ - Baş verən situasiyaları reallığın gözü ilə qiymətləndirsəniz, uğurlarınız çox olacaq. Bu gün sizə qarşı rəğbət artacaq. Bunu nəzərə alıb hərəkətlərinizə diqqət yetirin.

SÜTÖKƏN - Üzərinizə düşən başlıca vəzifə səhhətinizi qorumaqdan ibarətdir. Hətta bunun naminə işdən yayınmaq da olar. Saat 18-dən sonra sevgi romantikliyinə qapılmağınız məsləhətdir.

BALIQLAR - Göy qübbəsi ovqatınızın yüksələcəyinə işarə edir. Mənəvi rahatlığa qovuşmaq üçün imkanlarınız var. Buna baxmayaraq, təkbaşına fəaliyyət göstərməkdən çəkinin. Qazanc bərədə düşünün.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Qadınlar tətillə gedir, amma istirahət etməyi bacarmır

Kanadamm Monreal Universitetinin apardığı araşdırma görə, qadınların beyni istirahət edərkən belə çalışır. Qadınlar istirahət edərkən bir çox şey haqda düşüncələr, kişilər isə istirahətdən həzz alırlar. Alimlər sübut ediblər ki, qadınlar məsuliyyətli olduqlarına görə kişilərdən daha çox düşüncələr. Amma tədqiqat zamanı o da üzə çıxıb ki, istirahət zamanı qadınlar detallar üzərində daha çox düşünüb, istirahəti özlərinə zəhər edirlər. Məsələn, tətildən sonrakı qayğılar, iş yerindəki problemlər onları relax olmağa qoymur. Son nəticədə isə beynini yükləyən zərif cinsin nümayəndəsi istirahətin dadını çıxara bilmir. Araşdırmalar onu da göstərib ki, qadınlar istirahətdən sonrakı dövərdə də ondan yaxşı zövq ala bilmədikləri üçün özlərini günahkar hiss edirlər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SABIROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 4.750